

William Shakespeare
Komédie plná omylů
 přeložil Dr. Josef Čejka

OSOBY

Solínus, vévoda efeský.
Egeon, kupec syrakuský.
Antifolus Efesan, >
Antifolus Syrakusan, > dvojčata, synové Egeona a Emilie.
Dromio Efesan, >
Dromio Syrakusan, > dvojčata ve službě obou Antifolů.
Baltazar, kupec.
Angelo, zlatník.
Kupec, přítel Antifola Syrakusana.
Štípec, kantor.
Emilie, manželka Egeonova.
Adriana, manželka Antifola Efesana.
Luciana, její sestra.
Lucie, služka Adrianina.
Kortyzána.
Žalářný, soudní sluhové a jiná družina.

Scena v Efese.

Jednání první.

Výjev první.

Síň v paláci vévodském.

Vejde Solínus, vévoda efeský, Egeon, kupec syrakuský,

Žalářný, sluhové a jiní.

Egeon. Přispívej, Solíne, ku zkáze mě,
 a smrti ortel skončí žal i vše.
Vévoda. Již nechme soudu, kupče syrakuský.
 Já neznám strannosti, bych zákon zrušil:
 rozbroj a záští, povstalé nedávno
 zlým násilím, co učinil váš kníže
 poctivým kupcům, našim krajanům, –
 jež, nemajíce peněz život koupit,
 ukrutný zákon smrtí spečetili, –
 vyhání milost z našich hrozných zraků.
 Za času vražedných domácích sporů
 odbojných krajanů tvých proti nám,
 stalo se v radě slavné uzavření,
 u Syrakusanů tak jakož u nás,
 že obchod protivných dvou měst má přestat:
 ba ještě více, kdyby Efesan
 se v Syrakusách na trhu okázal;
 a naopak zas, kdyby Syrakusan
 vjel do zátoky efeské, že umře,
 a statek vévodovi připadne;
 nepoloží-li tisíc hřiven, aby,
 zbaven jsa trestu, život vykoupil.
 Tvé jmění, vyceněné na nejvýš,
 nedělá ještě ani sto hřiven;
 protož tě zákon k smrti odsoudil.
Egeon. Jsem rád; bude-li splněn rozkaz tvůj,
 ukončí slunce západ smutek můj.
Vévoda. Leč, Syrakusane, pověz mi krátce,
 proč vlastně domov svůj jsi opustil,
 a co tě do Efesa přivedlo.
Egeon. Nic těžšího nemoh' jsi na mne vzložit,
 než abych vyslovil bol nevýslovný;
 aby však svět byl svědkem, že jsem láskou,
 ne mrzkým zločinem o život přišel,
 chci vypravovat, pokud žal to snese.
 Rodilý v Syrakusách vzal jsem ženu,

kteřá, jsouc blahem mým, své blaho ve mně
 jen měla, kdyby nebyl zlý los přišel.
 Já žil s ní vesele: bohatství rostlo
 výdělkem z cest, které jsem často konal
 do Epidamna; až mi faktor zemřel,
 a velká péče o nejisté zboží
 mě z náručí mé choti vytrhla.
 Půl roku sotva bylo, co jsem odšel,
 tu ona (bez mála již klesajíc
 pod sladkým trestem, jenž byl ženám souzen)
 činila přípravy, že za mnou půjde,
 a v krátce, ve zdraví, až ke mně došla.
 Tam porodila za nedlouhý čas
 k radosti mateřské dva statné syny,
 a, ku podivu, tak si podobné,
 že jménem jen se dali rozeznat.
 V tu hodinu, a v tétěž hospodě
 Bůh sprostší ženě pomoh' od břemene
 synáčeků dvojčat, též si podobných.
 Ty koupil jsem, rodiče byli chudi,
 a oba synům k službě vychoval.
 Má choť, nemálo pyšna ve svých hoších,
 nutila každodenně k návratu:
 já svolil bezděky; ach, příliš záhy!
 My vešli na loď.

As míli pluli jsme od Epidamna,
 než větrům vždy poslušná propať začla
 nám dávat strasti smutné znamení:
 děl nezbylo nám mnoho naděje;
 co nebe světla temného dopřálo,
 to poskytlo zděšené myslí naší
 jen hroznou blízké smrti jistotu;
 já sám byl bych ji objal milerád,
 leč ustavičný pláč mé ženy, která
 již oplakávala, co přijít mělo,
 útrpný křik děťátek, ježto nářku
 jen přivykly, však strachu neznaly,
 pohnul mne hledat aspoň prodlení.
 Jen o to šlo, – cest jiných nebylo.
 Člun vzali plavci za své útočiště,
 nám zůstal koráb, jižjiž tonoucí.
 Má žena, pečlivější o mladšího,
 dobře jej upjala na malý stežeň,
 jímž lodník bývá k bouři opatřen:
 a dala k němu jedno z druhých spolčat;
 já též tak o druhé dva pečoval.
 To když se s dětmi stalo, já i žena,
 visíce zrakem na své starosti,
 na koncích stezně jsme se uvázali;
 a odevzdání proudům, plouli jsme,
 jak nám se zdálo, přímo ke Korinthu.
 Konečně slunce k zemi prohlédlo,
 a rozptýlilo mraky závadné,
 dobrotou žádoucího světla jeho
 utichlo moře, a my spatřili
 dva koráby vší mocí k nám se blížít;
 z Korintha jeden, druhý z Epidaura:
 v tom ale, – ach! již musím umlknout!
 Ostatek můžeš z mých slov uhodnout.
Vévoda. Jen dále, starče; nepřetruhuj řeči,
 nemoha milost dát, přec litost cítím.
Egeon. Tak kdyby bozi byli jednali,
 neměl bych práva z krutosti je vinit!
 Než lodí s dvacet mil se sblížily,
 byli jsme hnáni proti hrozně skále;
 a pomocný náš koráb, vržen o ni

vším úsilím, ve dvě se rozmetal;
 tak že v tom krutém rozštěpení osud
 každému rovnou měrou zůstavil
 to co jej těšit, a co rmoutit mělo.
 Díl její, ubohé! na oko menším
 obtížen nákladem, ne menším žalem,
 ubíhal mnohem rychleji po větru,
 i viděli jsme, jak je rybáři,
 mním z Korintha, všechny tři lapili.
 Konečně vzala druhá loď nás v bort;
 vidouce, koho šťastně zachovali,
 vítali blaze stroskotané hosti,
 i chtěli rybářům zas kořist vyrvat;
 loď ale ploula příliš zdoluhavě,
 protož se obrátili k domovu. –
 Tak, hleďte, byl jsem blahu svému odňat,
 a neštěstí můj život prodloužilo,
 bych o zlém losu smutnou zprávu dával.

Vévoda. Jim k vůli, pro něžto jsi zarmoucen,
 prokaž mi lásku svou, a dopověz,
 jak tobě, a jak jim se posud vedlo.

Egeon. Můj mladší syn¹⁾, ač nejstarší má péče,
 jsa osmnácte roků, počal pátrat
 po bratru svém, a usiloval na mne
 o svého sluhu (jenž podobným losem
 o bratra přišel, máje jeho jméno)
 by mu byl průvodčím na vyzvědech;
 já, vadna láskou spatřit ztraceného,
 odvážil jsem se ztráty milého.
 Pět let jsem chodil v řeckých končinách,
 a bloudil křížem v krajích Asie;
 teď, plova zpět, přistal jsem k Efesu
 bez naděje, jen abych každé místo,
 kde lidé bydlí, zevrub proskoumal.
 Zde však se skončí příběh mého žití;
 i blažen byl bych časnou smrtí, kdyby
 má pouť mi důkaz dala, že jsou živi.

Vévoda. Ach, nebohý Egeone, jemuž osud
 naložil břímě nejkrutější strasti!
 Věř, kdyby zákon nebyl proti tomu,
 má koruna, má přísaha, můj stav,
 což kníže, kdyby chtěl, porušit nesmí,
 má duše byla by tvým přimluvčím.
 Ačkoli's ale hrdla odsouzen,
 a výrok odvolán být nemůže
 bez velké ujmy naší cti, nicméně
 chci tobě přízniv býti, pokud možná:
 a protož, kupče, dám ti lhůtu dnes,
 bys hledal pomoci u dobrodinců:
 pokus se u všech přátel v Efese;
 pros, nebo dluž se, až doplníš sumu,
 bys život zachoval; sic musíš umřít. –
 Žalářný, měj ho ve své stráž.

Žalářný. Zajisté, milostivý pane.

Egeon. Pomoci i naděje pozbaven,
 chce přec Egeon přežít dnešní den.
Odejdou.

Výjev druhý.
Náměstí.

Vejde Antifolus a Dromio Syrakusané, a Kupec.

Kupec. Udejte tedy, že jste z Epidamna,
 sic jmění vaše brzy poberou.
 Dnes právě jistý kupec syrakuský
 byl zatknut, že se u nás okázal;
 a nemoha svůj život vykoupit,

jak zní obecný zákon, musí umřít,
 než unavené slunce zapadne.
 Zde jsou ty peníze, jež jste mi svěřil.

Antifolus Syrakusan. Jdi s tím k Centauru, kde jsme
 hospodou,
 a čekej, Dromio, až za tebou přijdu.
 Zatím se podívám na zdejší zvyky,
 vyskoumám kupce, shlédnu stavení,
 a vrátím pak se do hospody na noc;
 jsa dlouhou cestou ustalý a mdlý.
 Hleď abys odešel.

Dromio Syrakusan. Ledakdos chytil by se toho slova,
 a odešel vám s dobrou pomocí.²⁾

Odejde.

Antifolus Syrakusan. Upřímný chlapík, věru; mnohokráte,
 když zármutkem a starostí jsem sklíčen,
 ulehčí myslí veselými žerty.
 Není vám libo po městě se projít,
 a se mnou v hospodě pak stolovat?

Kupec. Přijal jsem pozvání u jistých kupců,
 z nichž mohu bráti dobrý užitek;
 nemějte mi to za zlé. O páté,
 tak-li se líbí, sejdem se v trhu,
 a pobudeme vespolek až na noc:
 má záležitost vede mě teď od vás.

Antifolus Syrakusan. Zdráv buďte zatím. Já se budu toulat,
 a sem tam procházet, bych město prohlíd'.

Kupec. S tím poručím vás spokojené myslí.
Odejde.

Antifolus Syrakusan. Poručí-li mne spokojené myslí,
 to poručení cíle nedojde.

Já jsem v tom světě jako krůpěj vody,
 jež hledá v moři druhou krůpějí;
 a když tam padne, aby druží našla,
 neviditelně v pátrání se ztratí:
 též já, hledaje matku svou a bratra,
 sám při hledání, bohužel! se ztrácím.

Vejde Dromio Efesan.

Tu jde můj kalendář pravého datum.³⁾
 Co's dělal? Proč jsi se tak časné vrátil?

Dromio Efesan. Tak časné vrátil! snad že pozdě přišel.
 Kapoun se pálí, sele padá s rozně,
 na věži tlouklo dvanáct, a má paní
 odbila na mé tváři zatím jednu:
 ona tak ohnivá, že jídlo chladne;
 a jídlo chladne, že nejdete domů;
 vy nejdete, že hladu nemáte;
 a hladu nemáte, že půst jste zrušil;
 my však se postíme i modlíme,
 a přece za váš hřích dnes trpíme.

Antifolus Syrakusan. Uspoř si slov. Prosím tě, pověz mi,
 kde's nechal peníze, co jsem ti dal?

Dromio Efesan. Těch patnáct krejcarů, minulou středu,
 za podocasní řemen naší paní;
 ty dostal sedlář, pane; já jich nemám.

Antifolus Syrakusan. Teď nejsem v kratochvilném humoru.
 Nech šprýmů; pověz, kde jsou peníze?
 Jaká to smělost tvá, zde v cizině
 tak velkou sumu z vlastní ruky pustit?

Dromio Efesan. Těch žertů uspořte si k obědu.

Má paní poslala mne pro vás tryskem;
 až přijdu nazpět, pozdraví mne třeskem,
 a zapíše si váš hřích na mé hlavě.
 Váš žaludek by měl být zvonek, jak můj,
 a k domovu vás bítí bez posla.

Antifolus Syrakusan. Mlč, Dromio, mlč; ty žerty nejsou v čas:

hospodař s nimi k veselejší době.

Kam dal jsi zlato, které jsem ti svěřil?

Dromio Efesan. Mně, pane? mně jste zlato nedal.

Antifolus Syrakusan. Slyš, chlape; přestaň jedenkrát už bláznit,

a mluv, jak's povinnost svou vykonal.

Dromio Efesan. Já měl jen povinnost jít pro vás na trh, přivést vás k jídlu domů k Samoletu, kde paní se svou sestrou na vás čeká.

Antifolus Syrakusan. Teď odpověz, na víru křesťanskou, kde bezpečně jsi schoval peníze.

Sice ti rozbiju veselou lebku,

že myslí na šašky, když chuti nemám.

Kam dal jsi tisíc mark, které jsi odnes'?

Dromio Efesan. Na hlavě od vás mám nějaký merk;

a od paní zas jiný na zádech,

však tisíc mark to není od obou.

Kdybych měl Vašnosti zas všecko splácet,

oč že byste s tím nebyl spokojen.

Antifolus Syrakusan. Co od paní! jakou máš, chlape, paní?

Dromio Efesan. Choť vaše, paní má u Samoleta;

která se postí, až přijdete k jídlu,

a prosí, abyste už spěchal k jídlu.

Antifolus Syrakusan. Jak, ty chceš do očí mně šašky tropit, proti mé vůli? Tu ji máš, ty šelmo.

Uhodí jej.

Dromio Efesan. Probůh, co myslíte? Zadržte ruku.

Nu, nechcete-li, dám se na nohy.

Odejde.

Antifolus Syrakusan. Vsadil bych život svůj, že tento lotr byl podvodně o zlato ošizen.

Praví se, že je město plné šejdů,

obratných kejklřů, jež zraky klamou,

obludných nočních černokněžníků,

bab duchamorných, které tělo hyzdí,

šibalů v kukle, žvavých dryáčníků,

a těm podobných hříšných řemesel:

tomu-li tak, pospíšim raděj odsud.

Teď půjdu, je-li v Centauru ta sketa:

po peněžích je bez toho as veta.

Odejde.

Jednání druhé.

Výjev první.

Náměstí.

Vyjde Adriana a Luciana.

Adriana. Ani můj muž, ani ten otrok nejde,

který měl honem pána svého hledat!

Již jsou dvě hodiny, hled', Luciano.

Luciana. Některý z kupců snad ho k sobě pozval,

a on šel z trhu někam k obědu.

Pojď sestro, budem jíst, a již se nermut':

muž pánem je své svobody, a čas

je pánem mužů; oni jdou a přijdou,

jak čas se ukáže: buď ticha, sestro.

Adriana. A proč by měli víc svobody mít?

Luciana. Pro obchod nemohou vždy doma být.

Adriana. Činím-li já tak, hraje mrzutou.

Luciana. Ó! věz, on drží v uzdě vůli tvou.

Adriana. Jen osel uzdu svou si libuje.

Luciana. Svéhlavou zpupnost žal pak bičuje.

Pod sluncem každá věc své meze má,

ať zemi, vzduch neb moře obývá:

buď ryba, zvěř, křídlatá slepice,

vždy samci poslušna je samice.

Muž, mnohem božštější, pán toho všeho,

i pustých vod, i světa prostranného,

jsa rozumem a duší ozdoben,

nad ptáka i nad rybu vyvýšen,

smí vládnout ženami co jejich pán:

a protože budiž od vás poslouchán.

Adriana. Jen pro to otroctví se nechceš vdát.

Luciana. V manželském loži starost nedá spát.

Adriana. Však, majíc muže, směl by panovat.

Luciana. Před láskou naučím se poslouchat.

Adriana. Což jestli muž tvůj jinam zabloudí?

Luciana. Počkám, až zas se domů navrátí!

Adriana. Bez hněvu trpělivost mlčívá;

je ticha, dokud příčin nemívá.

Počne-li křičet duše shnětená,

tu každý na ni, ať nám pokoj dá;

však kdyby nás to břímě tížilo,

oč že by nářku ještě přibylo;

ty nevíš, co je mužská nevlídnost,

a chválíš daremnou trpělivost:

až jednou práva svého pozbudeš,

pak hloupou trpělivost odbudeš.

Luciana. Snad že se na zkušenu zasnoubím. –

Tvůj sluha: manžel přijde hned za ním.

Vejde Dromio Efesan.

Adriana. Máš váhavého pána při ruce?

Dromio Efesan. Ne, jeho obě ruce byly při mně, a tyto

obě uši moje mohou dát svědectví.

Adriana. Mluvil jsi s ním? Znáš jeho úmysl?

Dromio Efesan. Svůj úmysl napsal mi za ucho.

Hrom do té ruky! sotva jsem to číst moh'.

Luciana. Mluvil tak dvojetně, že's necítil, co myslí?

Dromio Efesan. Ne, on mlátil tak trefně, že jsem rány jeho

přilíši dobře cítil; a přitom tak dvojetně, že jsem je sotva

sčíst moh'.

Adriana. Mluv, prosím tě, přijde-li jednou domů?

Ó jak se snaží choti své se líbit.

Dromio Efesan. Věc jistá, pán můj blázní, že až trká.

Adriana. Má rohy, šelmo?

Dromio Efesan. Parohy nemyslím; přec, věřte, silně blázní.

Když jsem ho prosil, by šel domů k jídlu,

chtěl na mně tisíc hřiven na zlatě:

čas k jídlu, já řku; na to on, mé zlato:

oběd se spálí, já řku; on mně, zlato:

jen pojďme, já řku; on zas, moje zlato:

kde máš mých tisíc hřiven, ničemo?

Sele se pálí, já řku; on zas, zlato:

má paní, já řku; k rasu jdi s tvou paní;

já neznám žádné paní: klid' se s paní!

Luciana. To pravil kdo?

Dromio Efesan. To pravil pán můj, řka:

já neznám domu, ženy, ani paní.

Poselství, které měl mi do úst vložit,

s poděkováním nesu na zádech;

abych jen zkrátka děl, dostal jsem výprask.

Adriana. Jdi znova, chlape, a přiveď ho domů.

Dromio Efesan. Jít znova, a zas nové bití dostat?

Probůh! pošlete kohos jiného.

Adriana. Běž, pravím, sic ti lebku nakřížuji.

Dromio Efesan. On kříž ten zažehná pak novým bitím.

Má hlava bude od vás svěcena.

Adriana. Jdi, tlachale! a přiveď pána domů.

Dromio Efesan. Jsem snad tak kulatý, jak vaše řeči,

že jako míč mě nohou kopáte?

On sem, vy tam: to nesmí déle býti,

nedáte-li mne do kůže zašítí.

Odejde.

Luciana. Fuj, kdož by hněvem tak se mračit chtěl!

Adriana. Tož, aby k milenkám se dvorně měl,
na mne se doma sotva podíval.
Věkem-li půvab můj již za své vzal
na tváři ubohé, je vinen sám:
nevtipně, hloupě-li s ním rozmlouvám,
pozbyl můj jazyk hravé roztrosti
na jeho kamenné bezcitnosti.

Je-li mu v nadou cizí pěkný šat,
mám já ten hřích? líp moh' by o mne dbát.
Co ze mne v rupy kleslo, aby sám
nebyl tím vinen? Že již odkvítám,
on spůsobil. Jen jeho oka blesk
vrátil by v nadám mým bývalý lesk;
však plachý jeden hradbu prolomil
za cizí pastvou: mne si zošklivil.⁴⁾

Luciana. Ta sebetrapná žárlivost! – pryč s ní.

Adriana. To mohou snést jen blázni bezcitní.

Já vím, že okem hází po jiné,
proč medle nebyl by již dávno zde?
Víš, sestro, že mi řetěz dáti chtěl:
kéž by si na ten dar byl zapomněl,
však věrně živ byl v loži manželském!
Na klénotě nejpěkněj zdobeném
se krása setře: zlato, třeba má
svou stálost, zkoušením vždy trpívá;
a člověk, jenž se dobrým jménem stkví,
falší a neřestmi je zhanobí.

Mou krásu nechce-li mít na očích,
co zbývá, umře se mnou v slzách mých.⁵⁾

Luciana. Jak divně blázní mnoho žárlivých.

Odejdu.

Výjev druhý.

Tam též.

Vejde Antifolus Syrakusan.

Antifolus Syrakusan. Peníze, které odnes' Dromio, leží
bezpečně u Centaura; bedlivý
ten chlap zas odešel, a hledá mne.
Jak soudím, a jak hospodský mi praví,
jest nemožné, abych byl s Dromiem mluvil,
co jsem ho z trhu poslal. Tu přichází.

Vejde Dromio Syrakusan.

Nu, brachu? přestal veselý tvůj humor?
Chce-li se pánu bití, žertuj znova.
Nevědět o Centauro? o penězích?
Byl's poslán od paní, že mám jít k jídlu?
Můj dům u Samoleta? Třeštil jsi,
že's mně tak pošetile odpovídal?

Dromio Syrakusan. Vám odpovídal? kdy jsem k vám tak
mluvil?

Antifolus Syrakusan. Teď, právě zde, as před půl hodinou.

Dromio Syrakusan. Já jsem vás od té doby nespátřil,
co jste mě s penězi k Centauro poslal.

Antifolus Syrakusan. Ty's zapřel, že jsi zlato přijal, šelmo,
a mluvil's o paní, a o jídle;
za to jsi nevrlost mou ucítil.

Dromio Syrakusan. S potěšením vidím vás v dobré míře.
Nač jsou ty žerty? povězte mi, pane.

Antifolus Syrakusan. Ten smích, ty ústipky mně do očí?
Myslíš, že je mi do žertu? Aj, tu máš.

Bije ho.

Dromio Syrakusan. Dost, probůh! z žertu přišlo na opravdu:
na jakou smlouvu je ten závdavek?

Antifolus Syrakusan. Protože v důvěrnosti někdy tebe
za šaška užívám, a s tebou žvatlám,

sahá tvá drzost dál než moje vlídnost,
a chce mít pilný čas můj za věc všední.
Když slunce svítí, nechte mušky bláznit,
však zajde-li, ať vlezou do skulin.
Před každým žertem pohleď na mou tvář,
a zpravuj chování své po mém zraku,
sic ti ten spůsob do palice vbiju.

Dromio Syrakusan. Vy tomu říkáte palice? kdybyste ráčil
nechat bouchání, mohla by to být raděj hlava: budou-li ty
rány dlouho trvat, musím si na palici zjednat obálku, abych
ji zaobalil; sic budu rozumy po plecech sbírat. Ale prosím
vás, pane, proč mě bijete?

Antifolus Syrakusan. Nevíš?

Dromio Syrakusan. Nic nevím, leda že mě bijete.

Antifolus Syrakusan. Mám ti povědět proč?

Dromio Syrakusan. Ano, pane, a také zač; neboť se říká,
každé proč že má své zač.

Antifolus Syrakusan. Proč, – pro tvé ústipky; a potom, zač, –
za to, že jsi tu smělost dvakrát měl.

Dromio Syrakusan. Kdo dostal tolik ran přes nevinné své
hnáty,
ač nemá *proč* a *zač* ni hlavy ani paty? –
Nu děkuji vám.

Antifolus Syrakusan. Děkuješ mi? zač?

Dromio Syrakusan. Na mou věru, pane, a sice za něco, co
jsem od vás dostal za nic.

Antifolus Syrakusan. Za náhradu dostaneš co nejdříve nic za
něco. Ale slyš, muži, je už čas k obědu?

Dromio Syrakusan. Ba není; masu schází, co já mám.

Antifolus Syrakusan. Čas boží! co by to bylo?

Dromio Syrakusan. Není ještě natlučeno.

Antifolus Syrakusan. Tož nebude tedy křehké.

Dromio Syrakusan. Nebude-li, prosím vás, nejzte ho.

Antifolus Syrakusan. Z jaké příčiny?

Dromio Syrakusan. Aby vám nedělalo horkou krev; a já opět
do křehka nebyl natlučen.

Antifolus Syrakusan. Hle, uč se v dobrou dobu žertovat:
všeliká věc má jistý čas.

Dromio Syrakusan. Dokud nebyla vaše krev tak horká, byl
bych tomu směle odpíral.

Antifolus Syrakusan. Podlé jaké regule?

Dromio Syrakusan. Podlé regule tak zhola jasné, jako holá
lysina starého tatíka Času.

Antifolus Syrakusan. Dej se slyšet.

Dromio Syrakusan. Člověk, dostal-li přirozenou lysinu, nemá
již času, aby sobě ztrátu vlasů nahradil.

Antifolus Syrakusan. Nestačí žádný náklad, žádná náhrada?

Dromio Syrakusan. Kdyby vedl náklad na paruku, a nahradil
ztrátu vlasů nákladem cizích.

Antifolus Syrakusan. Proč se Čas ale právě s vlasem tak skrblí,
s touto zbytečnou vyrostlinou?

Dromio Syrakusan. Protože to požeňání vylévá na hovada:
co lidem na vlasu ubral, na vtípu jim přidal.

Antifolus Syrakusan. Hleď ale, mnozí mají více vlasů než
vtípu.

Dromio Syrakusan. Nikdo z nich nemá ale tak málo vtípu,
aby se neuměl o vlasy připravit.

Antifolus Syrakusan. Tvůj závěrek zní tedy, že jsou vlasáči
upřímní lidé bez vtípu.

Dromio Syrakusan. Čím upříměji se kdo k věci měl, tím spíše
obliná: jen že to línání děje se s jakousi veselostí.

Antifolus Syrakusan. Z jaké příčiny?

Dromio Syrakusan. Ze dvou; a to ze dvou zdravých.

Antifolus Syrakusan. Zdravých asi sotva, brachu.

Dromio Syrakusan. Tedy bezpečných.

Antifolus Syrakusan. Ani bezpečných, ve věci tak oklamné.

Dromio Syrakusan. Tedy jistých.

Antifolus Syrakusan. Jmenuj je.

Dromio Syrakusan. První jest, že nepotřebuje peněz vydávat za česání; druhá, že mu při jídle vlas do polívky nepadne.

Antifolus Syrakusan. Celý ten čas chtěl si dokazovat, že nemá všeliká věc jistého času.

Dromio Syrakusan. A to jsem také dokázal; že není času k náhradě přirozené ztráty vlasů.

Antifolus Syrakusan. Tvá příčina ale nebyla podstatná, proč není času k náhradě.

Dromio Syrakusan. Opravím to následujícím způsobem: Čas je lysý, a protože bude mít, až do skonání světa, vždy lysé komonstvo.

Antifolus Syrakusan. Takový lysý závěrek jsem očekával. Aj, počkej pak! kdo to na nás kývá?

Vejde Adriana a Luciana.

Adriana. Antifole, čiň jako cizí, mrač se:

na jinou milenku se usmíváš,
já nejsem Adriana, nejsem choť tvá.
Byl čas, kdy přísahával's bez nucení,
že nejsou slova hudbou sluchu tvému,
že není věci libé zraku tvému,
že nezná ruka stisku vítaného,
ni ústa tvá pokrmu chutného,
krom řeči, oka, tknutí, stolu mého.
Odkud to pošlo, choť můj, ach! odkud,
že's nyní sám od sebe odcizen?
Sám od sebe, pravím, jsa ke mně cizí,
jež nerozlučitelným vtělením
jsem víc, než srdce tvého lepší půle.
Ach, jen se neodtrhuj ode mne;
věz, láska moje, snadno vody krupěj
do vlnobitné tůně pustit můžeš,
a nesmíšenou ven zas vytáhnout,
aby jí nepřibylo, neubylo,
než beze mne vzít sebe ode mne.
Jak bolně hnulo by to srdcem tvým,
kdybys jen zaslech', že jsem rozpustilá,
a že to tělo, posvěcené tobě,
oplzlou chlipností se nakazilo!
Neplil bys na mne, nekopal bys mne,
nehodil jméno manžela mně vůči,
nestrh' mi kůži s čela nevěstčího,
nest'al bys prsten s ruky falešné,
a nezlomil ho s kletbou rozvodu?
Vím, že tak můžeš; a tedy to učíš.
Na mně je vidět skvrnu cizoložnou;
má krev je hříchem smilství nakvašena:
neb, jsme-li oba jedno, ty však zrádce,
jed tvého těla rozmáhá se ve mně,
tvá nákaza dělá mne nevěstkou.
Drž mír a smlouvu loži manželskému,
bych žila cudně ke cti jménu tvému.

Antifolus Syrakusan. Mluvíte se mnou, krásu? já vás neznám.

Dvě hodiny jsem teprv v Efese,
a městu cizí tak, jak vašim řečem;
ač vtip můj každé slovo promyslíl,
přec schází vtip, bych jedno pochopil.

Luciana. Fuj, bratře: jak se ten svět proměnil!

Kdy jste s mou sestrou takhle zacházel?

Vy jste měl s Dromiem přijít domů k jídlu.

Antifolus Syrakusan. S Dromiem?

Dromio Syrakusan. Se mnou?

Adriana. Ba s tebou; tuto odpověď si přines', –
že's byl od něho bit, a při bití
že zapřel dům svůj, mne svou vlastní ženu.

Antifolus Syrakusan. Mluvil jsi jedenkrát již s touto dámou?

Jaký je cíl a účel vašich spolků?

Dromio Syrakusan. Já, pane? já ji vidím poprvé.

Antifolus Syrakusan. Ty šelmo lžeš; neb právě slova ta
jsi od ní na trhu mně vyřídil.

Dromio Syrakusan. Já jsem s ní jakživ nikdy nemluvil.

Antifolus Syrakusan. Jak může tedy naše jména znáti,
leč snad vyšším vnuknutím?

Adriana. Jak mrzce sluší vaší vážnosti,
po sluhovi se hrubě přetvařovat,
a ponoukat ho, by mne popouzel!
Trpím-li křivdu, že's mě opustil,
hled' abys potupou jí nemnožil.
Tvou paži ovije teď ruka má;
ty, choť můj, jsi jilm, a réva já,
jež hledá, oddána s tvou statností,
v tvé síle podpory své slabosti:
s tebou jen samé neřesti se svojí,
lakotný břečťan, marný mech a chvojí;
ty, živý jsouce bez vypletí, maří
tvou šťávu, a tvou záhubou se daří.

Antifolus Syrakusan. Vždy se mnou mluví; já jsem vyvolen!

Jak, byl jsem jí snad ve snu zasnouben,
či spím, slyším to ve snách? toť ví bůh!
Ký oblud šálí zraky nám a sluch?
Než budu jistou nejistotu znát,
chci náhodnému klamu přístup dát.

Luciana. Jdi, Dromio, ať je oběd přichystán.

Dromio Syrakusan. Pro všechny svaté! což jsem publikán?

Ta zem je zaklena: ó! vše se plaší;
duchové, sovy s vilami nás straší.
Kdo jim je na vzdor, toho pojednou
buď uštípají nebo zalehnou.

Luciana. Co mumláš do sebe, co stojíš, sloupe?

Ty drouhu Dromio, plži, líný troupe!

Dromio Syrakusan. Já snad jsem, pane, proměněn; či nic?

Antifolus Syrakusan. Na duchu, tak se zdá; a já tím víc.

Dromio Syrakusan. Na duchu i na těle velice.

Antifolus Syrakusan. Ty's co jsi byl.

Dromio Syrakusan. Ne, já jsem opice.

Luciana. Ty's osel, stala-li se jaká změna.

Dromio Syrakusan. Již na mně jede; kéž mám otep sena.

Jsem osel; jinak nemohlo se stát:
jak ona mne, musel bych já ji znát.

Adriana. Již déle nebudu vám za blázna,

nebudu očí zastírat a plakat,
když pán i sluha z žalu posměch má.
Teď pojďme k jídlu. – Dromio, stůj u vrat. –
Budeme nahoře dnes obědvat,
tam musíte se vyznat, co jste tropil. –
Slyš, bude-li kdo pána tvého hledat,
mluv, že je pozván; nikoho sem nepuť. –
Pojď, sestro. – Dromio, hled' si dveří svých.

Antifolus Syrakusan. Jsem v pekle, na zemi, či v nebesích?

Spím, bdím? mám rozum, či jsem potřeštěn?
Od oněch znán, od sebe odcizen?
I budu podlé nich se tedy tvářit,
snad mi se ve tmách bude dobře dařit.

Dromio Syrakusan. Mám, pane, skutečně u dveří stát?

Antifolus Syrakusan. Nikoho nepuť, sic tě budu rvát.

Luciana. Již čas, Antifole; my máme hlad.

Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

Tam též.

Vejde Antifolus Efesan, Dromio Efesan, Angelo a Baltazar.

Antifolus Efesan. Odpusťte, milý pane Angelo;

má choť se durdí, nepřijdu-li v čas.
Řekněte, že jsem u vás v krámě pobyl,
bych viděl, jak se její halže dělá,
a zejtra že ji přinesete k nám;
však zde ten lotr cpe mi do očí,
že jsem ho potkal na trhu, a sbil,
a žádal na něm tisíc hřiven zlata;
a že jsem zapřel ženu i svůj dům! –
Ty ochlasto, co ti to připadlo?

Dromio Efesan. Nu, mluvte co chcete, já přece vím co vím.

Že jsem byl v trhu bit, to písmem potvrdím:
by hřbet byl pergamén, a ingoust vaše rány,
byly by vaší rukou zřetelně psány.

Antifolus Efesan. Ty's osel, jak se zdá.

Dromio Efesan. Již sám se domnívám,
dle křivdy snášené, a co ran trpívám.

Jsa kopán, měl bych sám kopytem vyhazovat,
vy byste před oslem se jistě hleděl schovat.

Antifolus Efesan. Pan Baltazar tak smuten: dej bůh! by náš
host

na dobrou vůli dbal, a naši hostinnost.

Baltazar. Kde mile vítán jsem, nehledím na mlsnost.

Antifolus Efesan. Pane Baltazare, buď maso nebo ryba,
nejlepším vítáním nenapraví se chyba.

Baltazar. Sprosté jest dobře jíst; to umí každý zevil.

Antifolus Efesan. Sprostší je vítání, neb jest to prázdný plevel.

Baltazar. Víc vítání než jídla, to jsou tučné hody.

Antifolus Efesan. Když hostitel i host si sotva přejou vody:

U nás jsou suché dni, musíte za vděk vzít;
jiný snad nákladem, my láskou chcem vás ctít.
Hle, vrata zavřena! Jdi ať nám otevrou.

Dromio Efesan. Brigito, Háto, Máro, Cilko i s Hanou!

Dromio Syrakusan (*za scenou*). Nemešlo, troupe, skope,
blázne i s bláznem!

klid' mi se od dveří, nebo sed' si pod oknem.

Zaklínáš děvky, že jich kopu svoláváš?

Již jedna nazbyt, Jdi, u vrat se neokaž.

Dromio Efesan. Ký blázen u nás vrátným? – Hled' pánu
odemknout.

Dromio Syrakusan. Ať jde zas odkud přišel, nechce-li
nastydnout.

Antifolus Efesan. Kdo to tam rozpráví? he! vrata otevřete.

Dromio Syrakusan. Nu: já vám řeknu kdy, až řeknete co
chcete.

Antifolus Efesan. Co chci? jdu obědvat: a k jídlu mám už čas.

Dromio Syrakusan. Dnes vám nic nedáme; podruhé přijďte
zas.

Antifolus Efesan. Kdo jsi, že's zavřel dům, v kterémžto já
jsem pán?

Dromio Syrakusan. Na ten čas vrátným zde, a Dromio jsem
zván.

Dromio Efesan. Ty lotřel! chceš mně úřad a jméno moje vzít:

z jednoho nemám zisku, pro druhé bývám bit.
Kdybys byl Dromiem dnes na mém místě býval,
byl bysi jiné jméno, ba oslí tvář radš míval.

Lucie (*za scenou*). Ký povyk! Dromio, kdo jest u našich vrat?

Dromio Efesan. Pusť pána, Lucie.

Lucie. Musel by raněj vstát;

to řekni pánovi.

Dromio Efesan. Veselá kratochvíle! –

Varuj se přísloví: – Věc každá dojde cíle.

Lucie. Snad na svatého Nikdá? tak bych ti odslovila.

Dromio Syrakusan. Zveš-li se Lucie, Lucie, to's dobře
prohodila.

Antifolus Efesan. Pustíš nás, miloušku? To aspoň doufáme.

Lucie. Tak jsem se vás ptala.

Dromio Syrakusan. A řekla jste, že ne.

Dromio Efesan. Pomozte: dobrá trefa! rána po ráně.⁶⁾

Antifolus Efesan. Otevři, čubko.

Lucie. Až příčinu povíte.

Dromio Efesan. Bouchejte na vrata.

Lucie. Třeba je rozbíté.

Antifolus Efesan. Až dveře vypáčím, však budeš jinou zpívat.

Lucie. Chcete-li v šatlavě dnes v kládě odpočívát.

Adriana (*za scenou*). Kdo jest u našich vrat? ký povyk to u
d'asa?

Dromio Syrakusan. Již město zbouřila ta nevázaná chasa.

Antifolus Efesan. Jste vy to choti? dřív jste mohla vstát.

Adriana. Já choť tvá, šibale? pryč od mých vrat.

Dromio Efesan. V zlých časech bude šibal s pánem podíl brát.

Angelo. Po jídle, po vítání: my chtěli jedno jen.

Baltazar. V rozepří, co je lepší, vzal za své pěkný sen.

Dromio Efesan. Ted' stojí všichni u vrat: pozvete si je ven.

Antifolus Efesan. Toť leží v povětrí, že nesmím domů jít.

Dromio Efesan. Kdyby byl šat váš lehký, moh' byste strachy
mít.

Z koláčů tam se kouří, a vy tu mrznete;

člověk by trkat moh', že zradou hynete.

Antifolus Efesan. Podej sem něco: vrata vylomím.

Dromio Syrakusan. Jenom se vlámejte, a já vám vaz zlomím.

Dromio Efesan. Jazykem smíme lámat, slova jsou pouhý
duch;

a uchází-li horem, nebývá z toho puch.

Dromio Syrakusan. Tvůj mrav je polámán. Stůj za dveřmi,
zdař bůh!

Dromio Efesan. Za dveřmi jsem už dávno. Pusť mě do dveří.

Dromio Syrakusan. Až bude ryba bez ploutví, pták bez peří.

Antifolus Efesan. Přines mi sochor. Dveře vypáčím.

Dromio Efesan. Jeřába bez peří? tím posloužím.

Na rybu bez ploutví mám ptáka bez peří,

až na něm vletíme, poletí za dveří.

Antifolus Efesan. Jdi nelenuj: chci páku železnou.

Baltazar. To nesmí být; spokojte mysl svou.

Tím porážíte vlastní dobrou pověst,

a uvádíte do podezření

čest neposkvrněnou své manželky.

A zkrátka, – moudrost její zkušená,

usedlá cnost, i věk a počestnost,

vám svědčí, že má skrytou příčinu;

jist' bud'te, že se z viny vyvede,

proč vrata dnes před vámi zavřena.

Smím-li vám radit, pojďme v tichosti,

a budeme u Tigra obědvat;

k večeru můžete se sám jít zeptat

na příčinu divného zamčení.

Kdybyste násilím se vlámat chtěl,

teď za dne na lidnaté ulici,

svět by to ošemetně vykládal;

a nařkne-li jedenkrát sprostá luza

neporušenou vaši poctivost,

utkví ta mrzkost kam se dostane,

i nad hrobem po smrti bude stát:

potupa žije v dlouhé posloupnosti;

kam sedne, tam pobude do věčnosti.

Antifolus Efesan. Vy jste mne přemoh'. Půjdu v tichosti,
a budu vesel, veselosti navzdor.⁷⁾

Známt' holku roztomile hovornou, –

libnou a vtipnou; bujnou, a přec vlídnou, –

tam budem obědvat: s tou ženskou choť má

(a sice, vězte mně, beze vši viny.)

přemnohokrát mě hrozně škádlila:
k té půjdem na oběd. –Teď jděte domů,
vezměte řetěz, bude snad již hotov,
a přineste jej pak k Ježatě Svini;
tak dům se nazývá; ten řetěz dám
(třeba jen proto abych ženu zlobil)
své hospodynce. Proším, pospěšte.
Když nesmím domů, jinde zaklepám,
jak budu vítán, rád se podívám.

Angelo. Tam chci se za hodinu po vás ptát.

Antifolus Efesan. To činite. Žert ten bude něco stát.

Odejdou.

Výjev druhý.

Tam též.

Vejde Luciana, a Antifolus Syrakusan.

Luciana. A moh' jste docela zapomenout
na svazek manželský? Má lásky květ
hned v jaře lásky vaší povadnout?
již lásky vzrůst se v rumy rozechvět?
Vzal-li jste pro bohatství sestru mou,
projevte za to více laskavosti:
utajte, jste-li váben za jinou,
svou lásku falešnou radš v ukrytosti;
ať vám to sestra nečte na očích;
tvůj jazyk vlastní hanbu nehlásej;
mluv pěkně, zradu krásli sladký smích;
nepravost šatem cnosti přioděj:
jen strojte tvář, srdce buď porušené;
vyučte hřích posvátným způsobům:
klamejte tajně; kdo by to řek' ženě?
Chlubí se zloděj, když jde k pokladům?
Zlé nad zlé jest, cizit se lože svého,
a u stola se z viny zpovídat:
půl slávy má ohavnost zdvořilého;
hřích dvojí však, o zlém zlou zprávu dát.
Ubohé ženy! zbud'te víru v nás,
ta námi vládne, že nás milujete:
nám rukáv, jiným ruku dejte zas,
přec hnutí svým nad námi panujete.
Rozmilý bratře, jděte k sestře mé,
zvete ji ženou, a potěšte jí.
Klam bývá roven spílí nábožné,
když sladkým slovem bouří utiší.

Antifolus Syrakusan. Přelíbezná, (o jiném jménu neví
mé srdce, ani jak mě vaše zná)
v rozumu, v způsobnosti vaší jeví
se světa div a ladnost nebeská.
Vyučte mne, jak myslit, mluvit mám:
setřete z hrubých, bludných smyslů mých,
podrobených všem mělkým slabotám,
tajemný omrak mylných slov našich.
Proč svádíte mou duši pravdivou,
by po neznámých stezkách bloudila?
Jste bůh? vládnete moci tvořivou?
Proměňte ji, by vám se kořila.
Však jsem-li v skutku kdo jsem, tedy vím,
že není sestra v slzách žena má,
aniž já chotěm jí zasnoubeným:
ba že jen k vám se moje srdce zná.
Umlkni, vodní panno, nezpívej,
že utonout mám v slzách sestry tvé.
Tvůj jsem, sireno, sama sobě pěj:
na vlnách prostří zlaté vlasy své,
a jako v loži budu s tebou spát;
a v krásném domnění tom myslit sobě,

jak šťastný jest, kdo smí tak umírat:
sklesne-li láska lehká, uťoň v hrobě!

Luciana. Blázníte? jaké řeči poslouchám?

Antifolus Syrakusan. Neblázním, blouzním; jak, to nevím sám.

Luciana. Ta vina jen ve vašem oku sedí.

Antifolus Syrakusan. Že stále k slunci, vaší kráse, hledí.

Luciana. Hled'tež kam sluší, to dá zrakům zdraví.

Antifolus Syrakusan. Má láska, noc jak slepost málo baví.

Luciana. Mne láskou zvete? zvete setru tak.

Antifolus Syrakusan. Tvé sestry sestru.

Luciana.

Sestru mou.

Antifolus Syrakusan.

Níjak;

ty jsi to sama, ty's má lepší půle;
mých zraků jasnota, mé duše vůle;
můj pokrm, štěstí mé, nadějná slast,
pozemské nebe, má nebeská vlast.

Luciana. Vše to je sestra, či by měla býti.

Antifolus Syrakusan. Jen tebe drahá chci za sestru míti;

s tebou bych žil, a tebe miloval:

ty's bez muže, já ženy nepojal.

Podej mi ruky.

Luciana. Ticho! Uvidím,

zdaliže sestru k tomu nakloním.

Odejde.

Vejde Dromio Syrakusan, pospíchaje.

Antifolus Syrakusan. He, Dromio? kam tak zhurta pospícháš?

Dromio Syrakusan. Znáte mě, pane? jsem Dromio? jsem váš sloužící? jsem já to sám?

Antifolus Syrakusan. Ty jsi Dromio, ty's můj sloužící, ty's to sám.

Dromio Syrakusan. Já jsem osel; já jsem sloužící jedné ženy, a jsem bez sebe.

Antifolus Syrakusan. Jaké ženy sloužící? a jak bez sebe?

Dromio Syrakusan. Bez sebe, na mou věru, pane, že patřím ženské, která si mě přivlastňuje, která za mnou běhá, která mě míti chce.

Antifolus Syrakusan. Jak si tě přivlastňuje?

Dromio Syrakusan. Na mou věru, pane, tak jako vy svého koně; ona mě chce míti, jako nějaké hovado: ne jako bych já byl hovado, a ona mě chtěla míti; ale ona je hovadné stvoření, a chce si mě přivlastnit.

Antifolus Syrakusan. Kdo jest to?

Dromio Syrakusan. Velmi dobrá duše; člověk o ní ani mluvit nemůže, aby neřekl, krom dobrých lidí. Moje štěstí v té věci jest jen suchopárné, ačkoliv je to ku podivu tučná partie.

Antifolus Syrakusan. Jak to míníš, že tučná partie?

Dromio Syrakusan. I nu, pane, ona je kuchyňská, a samé sádlo; nejlepší měl bych užitek, kdybych z ní udělal kahanec, a při jejím vlastním světle před ní utekl. Věřte mi, její hadry, plné mastnoty, budou přes celou polskou zimu svítit: dočká-li se soudného dne, bude o týden hořet déle, než celý svět.

Antifolus Syrakusan. Jakou má pleť?

Dromio Syrakusan. Černou, jako můj třevíc, jen že se nikdy tak čistě neleskne: protože se potí; člověk může v tom kalu až do kotníků uváznout.

Antifolus Syrakusan. Ta vada by se dala vodou napravit?

Dromio Syrakusan. Nedala, pane; to jde skrz na skrz:

Noelova potopa by nestačila.

Antifolus Syrakusan. Jak jí říkají?

Dromio Syrakusan. Leno, pane; ale její jméno a tři čtvrtky, totiž celé lano a tři čtvrtky neobsáhnou jí od kyčly ke kyčle.

Antifolus Syrakusan. Tedy jde pěkně do šířky?

Dromio Syrakusan. Od hlavy k patě není delší, než od kyčly ke kyčle; ona je okrouhlá jako zemská koule; mohl bych na

ní země hledat.

Antifolus Syrakusan. Na kterém místě jejího těla leží Irsko?

Dromio Syrakusan. I nu, pane na zadku: našel jsem to po blátě.

Antifolus Syrakusan. Kde Skotsko?

Dromio Syrakusan. To jsem našel podlé neúrody, zrovna na dlani.

Antifolus Syrakusan. Kde Francúzsko?

Dromio Syrakusan. Na čele; je obrněné a odbojné, a vede válku proti vlastnímu vínku.⁸⁾

Antifolus Syrakusan. Kde Anglicko?

Dromio Syrakusan. Když jsem se po křídlových skalínách ohlížel, nenašel jsem na nich žádné bělosti: hádal bych ale, že leželo na bradě, podlé slané mokrosti, která tekla mezi ním a Francouzskem.⁹⁾

Antifolus Syrakusan. Kde Španělsko?

Dromio Syrakusan. Věru, to jsem neviděl; ale cítil jsem je v horkém dechu.

Antifolus Syrakusan. Kde Amerika, kde Indie?

Dromio Syrakusan. Ó! pane, na jejím nosu krásně vykládaném samými rubíny, karbunkuly, safiry, ježto bohatý pohled svůj k horkému povětří ve Španělsku nahýbají, které vyslalo celé armády korábů k nosu pro náklad.

Antifolus Syrakusan. Kde ležela Belgie, kde Nizozemsko?

Dromio Syrakusan. Ó! pane, až tam dolů jsem se nepodíval. Zkrátka, ta můra, neboli čarodějnice, mě zabavila; říkala mi Dromio; zaklínala se, že jsem jí zasnouben: vypravovala, jaké tajné znamení na těle nosím, na rameně skvrnu, na krku čočku, na levé paži velikou bradavici, že jsem leknutím od ní utíkal, jakoby kouzelnice byla.

Kdybych srdce neměl z ocele, vírou nebyl ozbrojen, teď bych musel v kole chodit, v kusého psa proměněn.

Antifolus Syrakusan. Teď pospěš honem, a běž k přistavadlu, a jestli vítr vane od břehu,

nechci v tom městě jedné noci přespát.

Odpluje-li dnes jaká loď, přijď na trh, tam budu čekat, až se navrátíš.

Nás každý zde, my nikoho neznáme, čas jest, jak složím, na cestu se dáme.

Dromio Syrakusan. Jak člověk utíká před medvědem, tak před tou já, co mě zve manželem.

Odejde.

Antifolus Syrakusan. Zde musí plno čarodějnic bydlet, a čas je nejvyšší, bych odešel.

Která mě chotěm zve, jí duše má co manželky se hrozí; sestra ale, zdobena ladným mocným půvabem, i kouzlem tvářnosti a rozmluvy, činí mne skoro zrádcem nad sebou: bych sobě neublížil křivdou zjevnou, zacpu si uši před Sirenou zpěvnou.

Vejde Angelo.

Angelo. Pane Antifole?

Antifolus Syrakusan. Tak zní moje jméno.

Angelo. Aj vím to dobře, pane; tu je řetěz.

Chtěl jsem vás stihnout u Ježatě Svině;

že nebyl řetěz hotov, zdržel jsem se.

Antifolus Syrakusan. Jak myslíte, co mám s tou věcí začít?

Angelo. Jak vám se líbí: pro vás jsem ji dělal.

Antifolus Syrakusan. Mně, pane? já nic u vás neobjednal.

Angelo. Ne jednou, ani dvakrát; dvacetkrát.

Jen jděte domů paní potěšit:

okolo večera vás navštívím,

a peníze si vezmu za řetěz.

Antifolus Syrakusan. Prosím vás, vezměte je raději teď,

sic budou peníze i řetěz ty tam.

Angelo. Nu s bohem! Z vás se dobrá mysl směje.

Odejdou.

Antifolus Syrakusan. Již nelze vyslovit, co tu se děje;

leč nikdo nebude tak pošetilý,

by nevzal řetěz tak roztomilý.

Zde může člověk žít bez těžkosti,

vždyť na ulici najde zlata dosti.

Na trhu setkám teď se s Dromiem:

našel-li koráb, brzo odplujem.

Odejde.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Tam též.

Vejde Kupec, Angelo a Soudní sluha.

Kupec. Od svatodušních svátků čekám na dluh,

a nikdy sem vám nebyl za obtíž;

a teď jen proto, že mi peněz třeba

na cestu do Persie, kam se strojím:

zapravte dluh svůj tedy bez prodlení,

sic vás tento soudní sluha zatkne.

Angelo. Touž sumu, kterou vám jsem povinen,

musí Antifolus mně vyplatit;

v témž okamžení, když jsem vás potkal,

dal jsem mu řetěz: k páté hodině

dostanu za něj jistě peníze.

Chcete-li se mnou jít do jeho domu,

zaplatím dluh vám s poděkováním.

Vejde Antifolus Efesan, a Dromio Efesan.

Soudní sluha. Budete bez práce: tu přichází.

Antifolus Syrakusan. Já půjdu zatím k zlatníku, ty jdi

a kup mi provaz, abych požeňnal

svou manželku i s její čeládkou,

že ve dne zamkly vrata přede mnou. –

Aj hle, tu vidím zlatníka. – Jen jdi,

opatři provaz, a přines jej domů.

Dromio Efesan. Tož koupím ročních tisíc zlatých! Provaz koupím.¹⁰⁾

Odejde.

Antifolus Efesan. S dobrou se potázal, kdo vám věří:

já slíbil vaši návštěvu i řetěz;

a řetěz ani zlatník nepřišli.

Myslil jste, že by naše přátelství

v řetěze přestálo, proto jste nešel.

Angelo. Beze vši kratochvíle, zde je účet,

co řetěz váží na poslední karát,

čistota zlata, řemeslnost práce,

to dělá asi tři dukáty víc,

než co tomuto pánu dlužen jsem:

prosím vás, hleďte mu hned zaplatit,

on chce již odplout, a jen na to čeká.

Antifolus Efesan. Při sobě nemám právě tolik peněz;

a mimo to mám v městě jednání.

Doved'te laskavě cizince ke mně,

vezměte řetěz, ať vám paní za něj,

hned jak jej přijme, plnou sumu dá:

a snad tam přijdu s váma zároveň.

Angelo. Vy chcete tedy sám jí řetěz přinést?

Antifolus Efesan. Ne; jděte vy s ním, já bych mohl zmeškat.

Angelo. Nu dobře. Máte řetěz u sebe?

Antifolus Efesan. Nemám-li já, musíte vy jej mít,

sic odejdete domů bez peněz.

Angelo. Prosím vás, dejte mi již jednou řetěz:

na pána čeká přítok s dobrým větrem,

a já ho tu neslušně dlouho zdržel.

Antifolus Efesan. Můj milý! tento žert má omluvit zrušené slovo u Ježatě Svině.

Já měl bych lát, že jste věc nepřines', a vy, jak vadička, sám začínáte.

Kupec. Čas běží: prosím vás, již dělejte.

Angelo. Slyšíte, kterak usiluje: řetěz –

Antifolus Efesan. Ten dejte paní, ať vám zaplatí.

Angelo. Však víte, že jsem vám jej právě dal.

Pošlete řetěz, neb mne s důkazem.

Antifolus Efesan. Fuj! humor váš utíká přes čáru.

Kam dal jste řetěz? Ukažte mi jej.

Kupec. Má pile nesnese těch žertů déle.

Rekněte, pane, chcete zaplatit?

Sic vydám jej soudnímu sluhovi.

Antifolus Efesan. Vám zaplatit? co vám mám zaplatit?

Angelo. Peníze, které za řetěz jste dlužen.

Antifolus Syrakusan. Nic nejsem dlužen, až dostanu řetěz.

Angelo. Vždyť před půl hodinou jsem vám jej dal.

Antifolus Efesan. Nic jste mi nedal: vy mne urážíte.

Angelo. A vy mne ještě víc, že zapíráte:

považte, že se o můj úvěr jedná.

Kupec. Tedy jej zatknete k mé žádosti.

Soudní sluha. To učiním,

ve jménu knížete mne poslechněte.

Angelo. To uškodí mé dobré pověsti. –

Buď podvolte se za mne zaplatit, anebo dám vás tímto sluhou zatknout.

Antifolus Efesan. Zaplatit za to, co jsem nedostal?

Nemoudrý muži, smíš-li, zatkní mě.

Angelo. Zde, sluho, je tvůj plat, a zatkní jej. –

V tom případu bych bratra nešetřil, kdyby mne tak patrně potupil.

Soudní sluha. Slyšíte žádost, pane. Vy jste zatčen.

Antifolus Efesan. Já jdu, dokad nebudu vyručen. –

Ten žert vás ale bude draže stát, než všecko zlato, které v krámu máte.

Angelo. Mám přesvědčení, že se v Efese,

vám k jevné hanbě, práva dovolám.

Vejde Dromio Syrakusan.

Dromio Syrakusan. Loď je tam jedna, pane, z Epidamna,

ta čeká, až se loďař navrátí,

pak odpluje. Veškerý náklad náš

donesl jsem již v bord, a nakoupil

oleje, balšamu, a aqua-vitæ.

Koráb je vystrojen: veselý větrík

zdvihá se pěkně od břehu; vše čeká

jen ještě na loďaře, a na vás.

Antifolus Efesan. Jak? třetí! Ty nemotorný lotře,

jaká loď z Epidamna čeká na mne?

Dromio Syrakusan. Loď, kterou k převozu jsem najmout měl.

Antifolus Efesan. Ochlasto, já tě poslal pro provaz;

a řekl jsem, jaký mám cíl a konec.

Dromio Syrakusan. Vy jste chtěl pěkný konec provazu.

Po lodí jste mě poslal do přístavu.

Antifolus Efesan. O tom se smluvíme, až bude čas;

naučím uši lépe poslouchat.

Teď, ničemo, běž rychle k Adrianě;

dej jí ten klíč, a řekni jí, že v stolku,

který je přikryt tureckým kobercem,

mám měšec dukátů: ty ať mi pošle.

Vyřid' jí, že mě na ulici zatkli,

a že se musím vyručit. Běž, chlape.

Teď, soudní sluho, zatím do vězení.

Kupec, Angelo, Soudní sluha a Antifolus Efesan

odejdou.

Dromio Syrakusan. Jdi k Adrianě? tam jsme obědvali,

tam Dowsabela chtěla mě mít mužem:

abych ji objímal, je tuze tlustá.

Jít musím, ač to proti vůli čelí,

ve službě staň se ale co pán velí.

Odejde.

Výjev druhý.

Tam též.

Vejde Adriana a Luciana.

Adriana. Luciano, sváděl tě tak úlisně?

Dal tobě znáti jeho přísný hled,

že mluví opravdu? ano či ne?

Byl smuten, vesel? hořel nebo bled'?

Co viděla's na tváři? v jaké spory

se daly jeho srdce meteory?

Luciana. Že k němu právo máte, zapíral.

Adriana. Práv nikdy nedbal: tím víc sužoval.

Luciana. Pak přísáh', že žil jinde odjakživa.

Adriana. Ta přísaha je pravá, a je křivá.

Luciana. Pak jsem vás zastávala.

Adriana. A co děl?

Luciana. Co vám jsem přála, lásku na mně chtěl.

Adriana. Jak výmluvně se k tobě lichotil?

Luciana. V poctivé věci byl by zvítězil.

Prv chválil krásu mou; pak hovornost.

Adriana. Hovořila's tak hladce?

Luciana. Již je dost.

Adriana. Já nemohu, nebudu mlčky stát:

chci ústům, ne-li srdci, vůli dát.

Je hnusný, křivý, starý, vyzáblý,

potvorný, škaredý, a ochablý;

zlý, hrubý, tupý, mozku potrhleho,

tělesně znamenáný, ducha mdlého.

Luciana. Zdaž pak pro takového žárlit smíme?

Zlé, co nás opustilo, oželíme.

Adriana. Ach! přec je mnohem lepší než jak dím,

jen kdyby cizí zrak to neviděl.

Od hnízda v dáli volá čejka k svým:¹¹⁾

mé srdce žehná, byť i jazyk klel.

Vejde Dromio Syrakusan.

Dromio Syrakusan. Tu, hned: ve stolku! měšec! prosím, spěšte.

Luciana. Kde pak si dechu pozbyl?

Dromio Syrakusan. Jen tak běžte.

Adriana. Kde's nechal pána, Dromio? jak se má?

Dromio Syrakusan. Ten v limbu, hůř než v pekle, přebývá:

čert v trvanlivé kazajce ho vzal,

jenž srdce železem si pobít dal;

d'as, šotek zlý a krutý; vlk, ba hůře,

chlap celý v bůvolové to montuře;

od zadu přítel, ramen ťukálek, jenž běží,

a brání přístup u všech koutů po nábřeží:

pes, který stopu tratí, a přec dobře lape;

hoch, jenž před soudným dnem s dušemi k pecku cape.¹²⁾

Adriana. Člověče, co se stalo?

Dromio Syrakusan. Já nevím, co se stalo: on je v žaláři.

Adriana. Jak, v žaláři? mluv, kdo ho zavřít dal.

Dromio Syrakusan. Já nevím, pro koho byl do šatlavy dán;

ten ale, co jej vedl, byl v koženém šatě pán.

Chcete ho tedy vyplatit? penězi ze stolku?

Adriana. Jdi pro ně, sestro. – Nelze pomysliťi,

Luciana *odejde.*

že by moh' jakés tajné dluhy míti: –

byl zavřen pro nějaký závazek?

Dromio Syrakusan. Ne, ne; však pro věc, která silněj řinká;

pro řetěz, řetěz: slyšíte jak cinká?

Adriana. Ten řetěz?

Dromio Syrakusan. Ne, ne, jen zvonec. Čas mám, musím jít: dvě byly, když mě poslal, teď slyším jednu bít.

Adriana. Jdou hodiny snad nazpět! totě pěkné.

Dromio Syrakusan. Tak jest; hodina vrátí se, když biřice se lekne.

Adriana. Jakoby čas byl v dluhách! tvoje řeč je ničemná!

Dromio Syrakusan. Čas bankrotník je chvilčkám víc dlužen, než jmění má.

A také zloděj jest: neslyšela jste medle,

že pryč se krade v noci jako ve dne?

Čas dlužník-zloděj vidí-li biřice stát vedlé, má dobře, každý den z dvou hodin skočit k jedné.

Luciana se vrací.

Adriana. Tu, Dromio: nebud' chvíle ztracena, a přiveď pána domů bez dlení. –

Pojď, sestro; mysl má je sklíčena,

jsouc plna útěchy a soužení.

Odejdou.

Výjev třetí.

Tam též.

Vejde Antifolus Syrakusan.

Antifolus Syrakusan. Kde koho potkám, každý pozdravuje,

jako bych jeho starý přítel byl;

a každý také moje jméno zdá.

Ten dává peníze, druhý mě zve;

jiný zas děkuje za dobré služby;

anebo pobízí, bych zboží koupil:

před chvilčkou křečičí do krámu mě volal,

bych viděl, jaké látky hedvábné

mi koupil, a bral míru na tělo.

Zajisté je to smyslů obluzení,

a kouzelníci lopařští tu bydlí.

Vejde Dromio Syrakusan.

Dromio Syrakusan. Pane, tu jsou dukáty, pro které jste mě poslal. Co se stalo s obrazem starého Adama v nové kazajce?¹³⁾

Antifolus Syrakusan. Co dukáty? co za Adama míníš?

Dromio Syrakusan. Nikoli Adama, co hlídal ráj, nýbrž

Adama, který žalář hlídá: jenžto chodí v kůži z telete, které zabili kvůli marnotratnému synu: toho, pane, který za vámi kráčel jako zlý duch, chtěje abyste se svobody odřekl.

Antifolus Syrakusan. Slova ti nerozumím.

Dromio Syrakusan. Ne? ta věc je jasná: mním toho, co vězel jako basa v koženém futrále: toho, co unavené pány běře za ruku, a posadí je do chládku: toho, pane, co dává z útrpnosti otrhánkům svato-václavskou uniformu; a jehož hůl o to stojí, aby dokázala více hrdinských kousků, než mouřenínské kopí.¹⁴⁾

Antifolus Syrakusan. Ty míníš důstojníka?

Dromio Syrakusan. Ano, rotmistra, jenž každého bankrotmistra k odpovídání přinutí; toho, co myslí o každém člověku, že leze do postele, a volá za ním: „Dej vám pánbůh lehké odpočínutí!“

Antifolus Syrakusan. Nu dobře, již přej odpočínutí tvému bláznovství. Odjede dnes večír která loď? Dostanem se odsud?

Dromio Syrakusan. Vždyť jsem vám před hodinou přines' odpověď, že dnes večír odrazí lodice „Rychlost“; pochop vás ale tehda zdržoval, abyste čekal na koráb „Strpení“. Zde jsou andělé,¹⁵⁾ pro které jste poslal, aby vás vysvobodili.

Antifolus Syrakusan. Ten hoch je všecek zmaten, a já s ním, šalebné mámení nás kolem vodí.

Kýž dobrý duch nás odsud vysvobodí!

Vejde Kortyzána.

Kortyzána. I vítám vás, pane Antifole.

Jak vidím, našel jste už zlatníka:

je to ten řetěz dnes mně slíbený?

Antifolus Syrakusan. Pryč, satane! neved' mne v pokušení!

Dromio Syrakusan. Pane, je to paní satanová?

Antifolus Syrakusan. Totě čert.

Dromio Syrakusan. Ne, ona je cosi horšího, ona je čertova máti, a svítí tu před náma v podobě lehké světačky: modlí-li se taková, „Oroduj za nás nejsvětější máti,“ toť jako by řekla, „Učiň ze mne lehkou světačku.“ Neboť stojí psáno, že se lidem zjevují ve světle andělském: světlo je účinek ohně, oheň pálí; *ergo*, taková světlá světačka pálí. Blízko k ní nepřistupujte.

Kortyzána. Pán i sluha se chtějí veselit.

Je libo? Můžem oběd napravit.

Dromio Syrakusan. Půjďte-li, pane, připravte se na lžičné jídlo, a zamluvte si dlouhou lžici.

Antifolus Syrakusan. Proč, Dromio?

Dromio Syrakusan. Na mou věru, kdo má s čertem jísti, musí mít dlouhou lžici.

Antifolus Syrakusan. Odstupiz' d'áble! co díš o večeri?

Ty's čarodějka, jak vše ostatní:

pryč, zaklínám tě, abys odešla.

Kortyzána. Můj prsten chci, jež máte od oběda,

neb za diamant přislíbený řetěz;

pak nebudu vás déle obtěžovat.

Dromio Syrakusan. Čert chtěvá jindy z nehtů okrajky,

vlas, stéblo, krapet krve, jehlu, ořech,

anebo pecku z třešně;

ta však je chtivější, a chce mít řetěz.

Jen mějte rozum: dáte-li jí řetěz,

čert bude řinčet, až nás poděsí.

Kortyzána. Můj prsten dejte mně, anebo řetěz.

Snad byste nechtěl mne tak oklamat.

Antifolus Syrakusan. Pryč, kouzelnice! Pojďme, Dromio.

Dromio Syrakusan. Páv dí, „varuj se pýchy“: znáte to.

Antifolus a Dromio odejdou.

Kortyzána. Věc jistá jest, Antifolus se zbláznil,

sic by se nemohl tak divně chovat.

Za prsten, v ceně čtyřcet dukátů,

přislíbil, že mi řetěz daruje:

a teď zapírá jedno i druhé.

Již z toho vidím jeho šílenost,

(i bez důkazu nynějšího vzteku,)

že mluvil při jídle zmatené věci,

jak před ním vlastní vrata zavřeli.

Manželka, znajíc jeho trápení,

snad naschvál dvéře jemu uzamkla.

Teď půjdu na ručest' do jeho domu,

a řeknu paní, že je náměsíčník,

a že, do bytu vrazil, násilím

mně prsten vzal. Tím chci to vynahradit;

čtyřcet dukátů nemohu tratit.

Odejde.

Výjev čtvrtý.

Tam též.

Vejde Antifolus Efesan, a Soudní sluha.

Antifolus Efesan. Neboj se, muži, já ti neuteku:

než odejdu, dostaneš celou sumu

pod základ, pro nižto jsem uvězněn.

Má žena dnes je v hořkém rozmaru,

a nebude tak snadno poslu věřit:

že v Efesu jsem do žaláře dán,

ta pověst bude sluch jí urážet.

Vejde Dromio Efesan, nesa kus provazu.

Můj sluha tu: snad nese peníze. –
 Nu, muži, máš to, proč jsi poslán byl?
Dromio Efesan. Zde tím je věru všechny vyplatíte.
Antifolus Efesan. A kde máš peníze?
Dromio Efesan. Peníze, ty jsem vydal za provaz.
Antifolus Efesan. Pět set dukátů, lotře, za provaz?
Dromio Efesan. Za takovou sumu zjednám vám jich pět set.
Antifolus Efesan. Proč jsem tě poslal domů? co's měl přinést?
Dromio Efesan. Kus provazu; ten kus jsem zprávně vyved'.
Antifolus Efesan. A za ten kus tě, brachu, přivítám.

Bije ho.

Soudní sluha. Laskavý pane, mějte ztrpení.
Dromio Efesan. Ne, strpení musím já míti; já jsem v neštěstí.
Soudní sluha. Drž hubu, prosím tě.
Dromio Efesan. Ne, raděj jemu řekněte, aby ruce držel.
Antifolus Efesan. Ty z kurvy synu, necitelný chlape!
Dromio Efesan. Kdyby bůh dal, abych byl necitelný; alespoň bych vašich ran necítil.
Antifolus Efesan. Ty máš jen citedlnost ran, jako osel.
Dromio Efesan. Ano, osel jsem skutečně; toho důkazem jsou vám moje dlouhé uši. Já jsem mu sloužil od první hodiny mého narození, až po tu chvíli, aniž jsem si co jiného vysloužil, krom bití. Je-li mně zima, zahřeje mě holí; je-li mně horko, ochladí mě holí: spím-li, budí mě holí; sedím-li, zdvihá mě holí; mám-li jít z domu, vyhání mě holí ze vrat, a vrátím-li se domů, holí opět mě přivítá: tak že ji na zádech nosím, jako žebračka své fakáně; až mne jednou zmrzačí, budu s ní chodit po žebrotě dům od domu.

Antifolus Syrakusan. Jdi stranou: moje paní přichází.

Vyjde Adriana, Luciana, Kortyzána a Štipec.

Dromio Efesan. Paní, *respice finem*, pamatujte na svůj konec; čili raději na proroctví, jak dí papoušek, „Chraňte se před koncem provazu.“

Antifolus Efesan. Musíš ještě mluvit?

Bije ho.

Kortyzána. Nu, co říkáte? není váš pán blázen?

Adriana. Dle jeho nelidskosti soudím tak. –

Doktore Štipče, vy jste zaklánač;
 navraťte zas mu jeho zdravý smysl,
 odměním vás dle vaší žádosti.

Luciana. Jak ohnivě a bystře okem hází!

Kortyzána. Hle, jak se třese u vytržení!

Štipec. Podejte ruky, abych sáhl na puls.

Antifolus Efesan. Tu ruka má, ucho ji ucítí.

Štipec. Satane, jenž si posed' muže toho,
 odstupiz před mou svatou modlitbou,
 a vrať se rychle do své temné říše:
 zaklínám tebe všemi svatými.

Antifolus Efesan. Mlč, žvavý čaroději! Nejsemť blázen.

Adriana. Kýž nejsi, ubohá nešťastná duše!

Antifolus Efesan. Vy miloušku, vy; to jsou vaše spolky?

Ten kumpan šafranových tvářů kvasil
 a hodoval v mém vlastním domě dnes,
 když přede mnou jste hříšné dvěře zamkli,
 a do domu mně vstoupit nedali?

Adriana. Ach, muži, bůh ví že jste doma jedl;
 proč jste tam nezůstal až po tu dobu,
 prost této potupy a zjevné hanby!

Antifolus Efesan. Já doma jedl? Mluv ty, zlosyne!

Dromio Efesan. Bych pravdu mluvil, vy jste doma nejed'.

Antifolus Efesan. Nebyly dvěře zamčeny, já venku?

Dromio Efesan. Bůh svědek, dvěře zamčeny, vy venku.

Antifolus Efesan. Nebyl jsem od ní samé zlehčován?

Dromio Efesan. Ať nelhu, od ní samé zlehčován.

Antifolus Efesan. Neslyšel's kuchyňskou lát, hanět, tupit?

Dromio Efesan. Kuchyňská vestalka vás tupila.

Antifolus Efesan. Nešel jsem v litém vzteku tam odtud?

Dromio Efesan. Skutečně: – moje hnáty o tom svědčí,
 jenž dosud cítí prudkost jeho vzteku.

Adriana. Dobřelit', hovět jeho nerozumům?

Štipec. Nestyďme se: ten hoch zná jeho roupy,
 a povolností krotí šílenost.

Antifolus Efesan. Zlatníka navedla jsi, by mě zatknul.

Adriana. Já poslala peníze k výplatě,

po Dromiovi, jenž pro ně kvapem přišel.

Dromio Efesan. Peníze po mně? dobrou vůli snad,

však na penězích, pane, ani vindry.

Antifolus Efesan. Nešel si k ní pro měšec dukátů?

Adriana. S tím ke mně přišel, a já mu je dala.

Luciana. A já jsem svědkem, že tak učinila.

Dromio Efesan. A svědkem mým je bůh a provazník,
 že jsem byl poslán jenom pro provaz!

Štipec. Pán i sluha jsou d'áblem posedlí:
 vidím je oba bledé, oči v sloup.

Musím je svázat, a dát někam do tmy.

Antifolus Efesan. Mluv, proč jsi dvěře dnes mi zavřela?

A ty, proč měšec zlata zapíráš?

Adriana. Můj milý muži, já jsem nezavřela.

Dromio Efesan. Já, milý pane, zlato nedostal;
 však vyznám, že nám dvěře zavřeli.

Adriana. Pokrytý lotře! ty lžeš na dvě strany.

Antifolus Efesan. Pokrytá kuběno! ty's lichá ve všem,
 a držíš spolky s rotou pekelnou,
 bych ohavně a mrzce tupen byl;
 tvé oči falešně ti vydrápu,
 že na hanebný žert se dívat chtěly.

Adriana. Ó svaž ho, svaž ho! nepouštěj ho ke mně.

Štipec. Kde je víc lidí! – v něm jest mocný d'ábel.

Luciana. Ach, chudák! jak je přepadlý a bledý.

Vejdou tři neb čtyři, a svažou Antifola a Dromia.

Antifolus Efesan. Jak, chcete mě snad zabít? Žalární,
 já jsem tvůj vězeň: dovolíš jim, aby
 mě odvedli?

Soudní sluha. Lidičky, nechte ho:

on je můj vězeň, vám se nedostane.

Štipec. I toho svažte, neboť také blázní.

Adriana. Co činíš, pošetilý biřici?

Máš radost vidět nešťastného muže,
 jenž sobě příkoří a hanbu dělá?

Soudní sluha. On je můj vězeň: propustím-li jej,

pak budu sám za jeho dluh zavázán.

Adriana. Toho tě sprostím, dřív než odejdu.

Doved' mne odsud k jeho věřiteli,
 až zvím, mnoho-li dlužen, zaplatím to.

Ach, doktore, jen hleďte, ať ho domů
 bezpečně dovedou. – Nešťastný den!

Antifolus Efesan. Nešťastná kuběno!

Dromio Efesan. Já jsem vám k vůli, pane, v závazku.

Antifolus Efesan. Fuj na tě, lotře! proč mě zbláznit chceš?

Dromio Efesan. Chcete být darmo svázán? blázněte,
 můj milý pane; klejte, u všech čertů!

Luciana. Bůh pomoz chudákům! jaké to řeči.

Adriana. Odved'te je. – Vy, sestro, pojd'te se mnou. –

Štipec a pomocníci odvedou Antifola a Dromia.

Povězte nyní, kdo jej zavřít dal.

Soudní sluha. Kýs zlatník Angelo; jestli jej znáte?

Adriana. Zním toho muže. Mnoho-li je dlužen?

Soudní sluha. Dvě stě dukátů.

Adriana. Povězte mi, zač?

Soudní sluha. Za řetěz, který váš pán také dostal.

Adriana. On řetěz objednal, však nedostal.

Kortyzána. Hned na to, když váš pán, jsa plný vzteku,

dnes ke mně přišel, a mně prsten vzal,
(teď jsem jej viděla na jeho prstu,
potkala jsem ho, a on řetěz měl.

Adriana. Dost možná, já ho nikdy neviděla. –
Žalárný, dovedte mě k zlatníkovi:
jsem žádostiva plnou pravdu zvědět.
Vejde Antifolus Syrakusan s dobytým mečem, a Dromio Syrakusan.

Luciana. Pro milost boží! tu jsou opět z vazby.

Adriana. A s nahým mečem. Zavolejme pomoc,
by zas je svázali.

Soudní sluha. Pryč! zabijou nás.
Adriana, Luciana a Soudní sluha odejdou.

Antifolus Syrakusan. Meče se tyto kouzelnice bojí.

Dromio Syrakusan. Ta, co chtěla být vaší ženou, prchla.

Antifolus Syrakusan. Pojď k Centauru, bys naše věci odnes?:
kěz bychom zdraví odsud přišli v bord.

Dromio Syrakusan. Tuto noc měl byste opravdu zde přečkat,
nebude nám jistě ublíženo; viděl jste, že s náma pěkně
rozmlouvají, zlato nám dávají. Mně se ten lid zdá tak
přívětivý, že bych tu, kdyby nebylo té potrhle macaté hory,
která mne žádá za muže, milerád celý život ztrávil, a dal se
mezi čaroděje.

Antifolus Syrakusan. Za celé město nezůstal bych přes noc;
jen dělej, aby věci přišly na loď.
Odejdou.

Jednání páté.
Výjev první.
Tam též. Před klášteřem.
Vejde Kupec a Angelo.

Angelo. Mám litost, pane, že jsem vás tu zdržel;
mohu vás zbezpečit, že řetěz dostal,
ačkoli nešlechtně zapírá.

Kupec. Jak sobě město muže toho váží?

Angelo. On požívá ctihodné pověsti,
má úvěr bez míry, je v lásce u všech,
a první z občanů tohoto města:
to co můj statek, váží jeho slovo.

Kupec. Nemluvte nahlas: myslím, že se blíží.
Vejde Antifolus Syrakusan a Dromio Syrakusan.

Angelo. Tak jest; a na krku má tentýž řetěz,
jehož se tak ohavně odpřisáh'.
Přistupte blíže, já s ním promluvíím. –
Pane Antifole, dívím se velmi,
že jste mne v nesnázi a hanbu uvrh';
tož nikoli bez vlastní potupy,
zapíraje obšírnou přísahou
týž řetěz, který zjevně nosíte:
krom necti, žaloby a vězení,
zde mému příteli jste ukřivdil,
jenž, neobmeškán naší hádkou, byl by
s rozvinutými plachtami dnes odplul.
Ten řetěz já vám dal: chcete to zapřít?

Antifolus Syrakusan. Vy, tuším: nezapřel jsem toho nikdy.

Kupec. Ba zapřel jste; a nad to odpřisáh'.

Antifolus Syrakusan. Kdo slyšel, že jsem zapřel, odpřisáh'?

Kupec. Já na své uši, jakož víš, to slyšel.
Fuj, bídný muži! škoda, že jsi živ,
a s poctivými lidmi obcuješ.

Antifolus Syrakusan. Ty's bídník, že mne z těchto věcí viníš.
Svou čest a poctivost chci tobě zde
na místě dokázat, budeš-li státi.

Kupec. Zde jsem, a zvu tě jménem bídníka.
Tasí meče.
Vejde Adriana, Luciana, Kortyzána a jiní.

Adriana. Ustaňte, probůh! nechte ho, on blázní. –
Přiskočte k němu, vezměte mu meč.
Těž Dromia svažte, ved'te oba ke mně.

Dromio Syrakusan. Utečte, probůh! někam do domu!
Zde to je klášter: – tam je, sice zhyne.

Antifolus a Dromio vběhnou do kláštera. Vejde Abatyše.

Abatyše. Jen tiše, lidé. Proč se tlačíte?

Adriana. Můj manžel se mi zbláznil, já jdu pro něj.
Dovolte, ať tam vejdem a jej svážem,
a domů k vyhojení odnesem.

Angelo. Já věděl, že nebyl při zdravém smyslu.

Kupec. Teď je mi líto, že jsem dobyl meč.

Abatyše. Jak dlouho trápí jej ta posedlost?

Adriana. Ten týden byl vždy mrzut, zamyšlen,
a smuten, zcela jinak nežli býval;
leč vášeň jeho teprv odpoledne
vyrazila v konečnou šílenost.

Abatyše. Nepřišel na moři o velké statky?
Pochoval přítele? Nedal se svěsti
očima k lásce nedovolené?
Ta hříšnost zmáhá se u mladých mužů,
jest-li že zrakům uzdu pouštějí.
Která z těch strastí mysl jeho klíčí?

Adriana. Nižádná z nich, leda snad poslední;
jakási milenka jej často z domu táhla.

Abatyše. Vy jste mu měla za to domlouvat.

Adriana. I stalo se.

Abatyše. A však nedosti přísně.

Adriana. Ba přísně, pokud slušnost dovolila.

Abatyše. Snad jenom podtají.

Adriana. Těž před světem.

Abatyše. Aj, přece nestačilo.

Adriana. To bylo obsahem všech rozmluv našich.
Na loži nespal pro mou domluvu;
u stola nejed' pro mou domluvu;
v samotě byl to text mých výkladů;
před lidmi dělala jsem narážky:
i slyšel vždy, jak zle a mrzce jedná.

Abatyše. A z toho pošlo, že se muž ten zbláznil:
jizlivé křiky ženy žárlivé
otráví spíš než zub vzteklého psa.
Pro tvoje lání, zdá se, nemoh' spátí,
a proto mu se v mozku pohnulo.
Ty pravíš, křik tvůj že mu jídla sladil:
nepokoj při obědě dělá nechut';
odtud ta stálá palčivost zimničná:
a co jest zimnice, leč šílenství?
Ty díš, že vádou kazila's mu radost:
co vzejde z umořené rozkoše,
leč zámutná a těžká melancholie,
příbuzná kruté teskné zoufalosti,
a v patách jejich nakažlivý zástup
životu škodných bledých neduhů?
Kdo ruší jídlo, žert, obživné spaní,
ten člověku i zvěři mysl raní.
Teď vidíš následek, tvá žárlivost
přivedla na manžela šílenost.

Luciana. Ona mu vždy jen domlouvala jemně,
když jednal hrubě, divoce, šelemně. –
Proč hanu mlče[n]livě snášíte?

Adriana. Ona mne svedla, že si vinu dávám. –
Lidičky, jděte tam, a zajměte ho.

Abatyše. Ne; živá duše nechod' do domu.

Adriana. Pak ať jej vaše čeled' vyvede.

Abatyše. Nikoli; on zde našel útočiště,
a svaté právo před vámi ho chrání,

až rozum jemu opět navrátím,
nebude-li má práce daremná.

Adriana. Já chotě hlídat chci a pěstovat
v nemoci jeho, to jest úřad můj,
a zástupce jiného netrpím,
dovolte tedy, by šel se mnou domů.

Abatyše. Shovějte; dříve vám ho nepropustím,
dokavad nezkusím všech prostředků,
pomocných léků, bylin, svatých proseb,
aby se stal zas řádným člověkem.
Vše to jest díl a článek slibu mého,
a řádu milosrdná povinnost;
i protož jděte, nechte ho zde u mne.

Adriana. Já nejdu, manžela zde nenechám;
nehodně jedná vaše nábožnost,
že rozlučuje muže od ženy.

Abatyše. Odejdi v pokoji: já ti ho nedám.
Abatyše odejde.

Luciana. Předneste knížeti to zlehčení.

Adriana. Tam pojdme: uvrhnu se k jeho nohoum,
a nevstanu, až slzami a prosbou
milosti dobudu, by sám sem přijda
vzal chotě násilím od abatyšce.

Kupec. Hodiny ukazují právě na pět:
vím jistotně, že kníže v krátce půjde
tou cestou k žalostnému údolí,
k jevišti smrti a přesmutných poprav,
tu za příkopy u klášterných zdí.

Angelo. Za jakou příčinou?

Kupec. Jakýsi hodný kupec Syrakusan,
jenž na neštěstí do přístavu vjel,
a sice proti městským zákonům,
má být veřejně stětím odpraven.

Angelo. Tu jdou: i podíváme se jak umře.

Luciana. Klekněte před knížetem, než odejde.
*Vejde Vévoda s komonstvem; Egeon s holou hlavou; za ním
Kat a soudní sluhové.*

Vévoda. Ohlaste ještě jednou veřejně,
chce-li kdo z přátel sumu za něj platit,
že neumře, tolik mu slubujem.

Adriana. Spravedlnost, pane, proti abatyšce!

Vévoda. Ona je ctihodná a cnostná žena:
i nelzeť, aby tobě ublížila.

Adriana. Milosti, manžel můj Antifolus,
jenž k dolehlivým slovům vašim stal se
mým, i všech statků mojich, pánem, – dnes
nešťastně jat byl hrozným šílenstvím,
že v zoufalosti běhal po ulici,
(s ním jeho parob, zmatený jak on)
a nepohodlí čině občanům
do domů vrážel, bral tam prsteny
a klénoty, nač jeho vztek jen chuť měl.
Jednou byl svázán již, a domů poslán,
a já šla zatím škody spořádat,
jež tu i onde ve třeštění spáchal.
V tom náhle, nevím jakým násilím,
vytrh' se těm, kteří jej strážit měli,
a oba, on i sluha šílený,
v náramném vzteku, s obnaženým mečem,
potkavše nás zuřivě po nás hnali,
až jsme jim prchli, a sebravše pomoc
opět je svázat přišli. Tu však vběhli
do kláštera, a my je stíhali;
leč abatyšce zavírá nám bránu,
a nechce dovolit, bychom šli pro něj,
aniž ho vydat, by byl domů veden.

Rač, milostivý kníže, rozkázat,
by k hojení byl odsud propuštěn.

Vévoda. Od dávna sloužil mně tvůj muž ve válkách,
a slovem knížecím jsem tobě slíbil,
když stal se tovaryšem lože tvého,
že jej chci milostí všemožně dařit. –
Zaklepej někdo na klášterní vrata,
ať paní abatyšce ke mně přijde.
Než odejdu, chci věc tu rozhodnout.

Vejde Služebník.

Služebník. Ach paní, paní! běžte, skryte se,
Pán se svým sloužícím se vylámali,
děvečky zbili řadou, doktora
uvázali, bradu mu upálili;
kdykoli v plápol vyšlehla, tu chrstli
naň vědro bahna, aby vlasy zhasly.
Pán káže, aby trpělivě snášel,
a sluha stříhá vlasy jako bláznům;
nepošlete-li rychle pomoci,
jsem jist, že zaklinače usmrtí.

Adriana. Mlč, bloude! pán tvůj se sluhou je zde,
a ty nám vypravuješ pouhou lež.

Služebník. Jakož jsem živ, tak jistě mluvím pravdu;
ledva sem oddech', co jsem na to patřil.
On křičí po vás, kleje, chytí-li vás,
tvář že vám spálí, celou zohaví.

Křik z venku.

Již je ho slyšet, paní: prchněte.

Vévoda. Sem pojdte; nebojte se. Kopinníci!

Adriana. Ach, toť můj manžel! Dejte svědectví,
že sem tam lita neviditelně:
teď právě jsme ho zamkli v kláštere,
a již je tam zas, až to rozum mate.

Vejde Antifolus Efesan, a Dromio Efesan.

Antifolus Efesan. Spravedlnost, Milosti! ach! spravedlnost,
pro dávné služby, jež jsem tobě konal,
když jsem tě v boji zastoupil, a těžkým
poraněním tvůj život zachoval;
pro ztrátu krve, konej spravedlnost.

Egeon. Nejsem-li šálen strachem před smrtí,
totě můj syn Antifolus a Dromio!

Antifolus Efesan. Spravedlnost, kníže můj, před touto ženou!
Ta, kterou jsi mně za choť vyvolil,
podvedla mne a ze cti zloupila
nejvyšším nekrutějším bezpravím.
Nad lidské pomyšlení sahá krivda,
kterou dnes hanebně mi učinila.

Vévoda. Vylož jen jak, a práv chci tobě býti.

Antifolus Efesan. Dnes, mocný pane, zavřela mi dvěře,
když hodovala s kuběnáři v domě.

Vévoda. Hřích těžký. Ženo, mluv, je tomu tak?

Adriana. Ne, jasný pane: já, on, a má sestra,
byli jsme u stola. Pod duší pravím,
že jest to lež, co na mne uvaluje.

Luciana. Ať světla neuzřím, a v noci nespím,
pravdu-li nedí vaší Výsosti.

Angelo. Ó krivopřísežnice! Obě lhou:
a šílenec je z toho právě viní.

Antifolus Efesan. Já, kníže pane, dobře vím co mluvím:
ne abych vínem snad byl opojen,
anebo prchlil vztekem rozpálen,
ač by se moudřejší tou strastí zbláznil.
Ta žena zamkla dnes mi před obědem:
kdyby s ní zlatník nebyl spolčen, moh' by
dát svědectví, ješto byl přítomen;
on odešel pak pro řetěz, a slíbil

že mi jej přinese k Ježaté Svini,
kde se mnou Baltazar byl u stola.
Po jídle, vida že již nepřijde,
šel jsem ho hledat: v ulici jej potkám,
a v tovaryšství s ním tohoto pána.
Tam zlatník křivopřísežný se klнул,
že dnes mi řetěz odevzdal,
jehož jsem, bůh ví! ani nespátřil;
a dal mne proto od biřice zatknout.
Jsa poslušen, vyslal jsem sluhu domů
pro něco zlata: on však přišel zprázna.
Na to jsem vlídně prosil biřice,
aby mne sám do mého domu vedl.
Na cestě potkám
mou ženu, její sestru, celou spřež
hanebných rotníků: a mezi nimi
byl jistý Štipec, hladomřivý lotr,
dryáčník, čistě pouhý kostlivec,
praošumělý kejklář, hadač štěstí,
nuzácký, vpadlooký vyzáblec,
živoucí smrt. Ten zkázonosný otrok
choval se skutečně co zaklinač,
hleděl mi do očí, sahal mi na puls,
a tvářil se, jsa téměř bez tváří,¹⁶⁾
volaje, že jsem posedlý. Tu všichni
hned na mne, svázali mě, nesli pryč,
a nechali pak svázaného v domě
se sluhou ležet v temné vlhké díře;
já ale provazy jsem rozkousal,
a maje svobodu běžel jsem rychle
k Milosti vaší sem, a prosím teď,
by mi se úplně dostučinilo
za velkou hanbu, hrozné zlehčení.

Angelo. Tu pravdu mohu vysvědčit, Milosti,
že doma nejedl, a že mu zamkli.

Vévoda. Jak ale, dal's mu řetěz, čili nic?

Angelo. Dal, pane; když sem veběh', viděli
to lidé, že měl řetěz na krku.

Kupec. Pod přísahou slyšel jsem na své uši
vás vyznat, že jste řetěz obdržel,
ač jste to na trhu dřív odpřisáhl';
proto jsem meč svůj na vás vytasil:
vy však jste na to vběh' sem do kláštera,
z něhož jste samým divem zas ven vyšel.

Antifolus Efesan. Co živ nebyl jsem v tomto klášteře,
aniž jsi ty svůj meč kdy na mne tasil.
Řetěz jsem nikdy nespátřil. Bůh svědek,
z čeho mne viníte, jsou pouhé lži.

Vévoda. Jaká to zapletená rozepře!
Vám všechněm asi dala Circe píti.¹⁷⁾
Když tu byl od vás zamčen, byl by zde;
jsa blázen, nemoh' by tak chladně řečnit; –
vy pravíte, že doma jedl; zlatník
zas tomu odpírá. – Co říkáš ty?

Dromio Efesan. On s touto jedl, u Ježaté Svině.

Kortyzána. Tak jest, a s ruky prsten můj mi sňal.

Antifolus Efesan. Milosti, ano; od ní mám ten prsten.

Vévoda. A viděla's, že vešel do kláštera?

Kortyzána. Tak jistě, jak na vaši Milost patřím.

Vévoda. Podivno. – Zavolejte abatyši. –

Vy jste buď změtení neb zmatení.

Sloužící odejde.

Egeon. Velmocný pane, dovol jedno slovo.

Snad vidím přítele, který mě spasí,
a zaplacenou sumou vysvobodí.

Vévoda. Mluv přímo, Syrakusane, co žádáš.

Egeon. Nemáte jméno vy Antifolus,
a není ten zde nevolník váš Dromio?

Dromio Efesan. Nedávno, pane, byl jsem nevolník;
leč, díka mu, on rozkousal můj provaz:
a já jsem Dromio, volný služebník.

Egeon. Oba si na mne jistě vzpomínáte.

Dromio Efesan. Po vás si vzpomínáme na nás, pane;
my měli pouta před chvílí, vy teď.

Jste vy snad také Štipcův pacient?

Egeon. Proč hledíte tak divně? vy mě znáte.

Antifolus Efesan. Co živ vidím vás nyní poprvé.

Egeon. Ach! od těch dob mě žalost zjinačila;
pečlivé chvíle, křivá ruka času,
vepsaly divné runy do mých tváří:
leč pověz, neznáš ani hlasu mého?

Antifolus Efesan. Nikoli.

Egeon. Aniž ty, Dromio?

Dromio Efesan. Ani já, to věřte, pane.

Egeon. Jistotně jej znáš.

Dromio Efesan. Aj, pane, jistotně že neznám; a cokoliv kdo
zapírá, vy jste teď zavázán, abyste mu věřil.

Egeon. Ani můj hlas! Ó, překrutný čase!
zchromil jsi v sedmi krátkých létech bédný
můj jazyk tak, že jediný můj syn
již nezná slabých zlozvuků mé strasti?
Ačkoliv nyní zima šťavomorná
pokryla mžívým sněhem svrasklé tváře,
a všechny cévy krve moji zkřehly,
noc mého života má ještě paměť,
hasnoucí lampy trochu mdlého svitu,
nahluchlé, tupé ucho ještě slyší:
a tito staří svědkové (neklamně)
mi praví, že's můj syn Antifolus.

Antifolus Efesan. Já otce svého jakživ neviděl.

Egeon. Před sedmi lety, hochu, v Syrakusách,
víš, rozešli jsme se. Snad ale, synu,
se nechceš v bídě mojí ke mně znát.

Antifolus Efesan. Vévoda pán, a v městě kdo mě zná,
můž' vysvědčit, že tomu není tak.
Já v Syrakusách nebyl jaktěživ.

Vévoda. Věť, Syrakusane, po dvacet let,
byl pod mou ochranou Antifolus,
a celý čas nespátřil Syrakus.
Věkem a nebezpečím jsi jak děcko.

Vejde Abatyše, s ní Antifolus Syrakusan a Dromio Syrakusan.

Abatyše. Hled', pane, na muže, jenž mnoho trpěl.
Všichni se hrnou, aby je spatřili.

Adriana. Dva chotě vidím, neklame-li zrak můj.

Vévoda. Jeden z těch mužů duch jest druhého;
a rovněž zde:¹⁸⁾ kdo z nich je tělem člověk,
a kdo je duch? A kdo je rozřeší?

Dromio Syrakusan. Já, já jsem Dromio, pane: ten ať jde.

Dromio Efesan. Já, já jsem Dromio, pane: nech mne zde.

Antifolus Syrakusan. Jsi ty Egeon? čili jeho duch?

Dromio Syrakusan. Ó, starý pane můj! kdo ho tu svázal?

Abatyše. Ať to byl kdokoliv, já pouta sejmu,

a jeho svobodou nabudu chotě. –

Mluv, starče, jsi-li týž Egeon, který

měl jednou ženu řečenou Emilií,

rodičku synů dvojčat spanilých.

Ó! jestliže jsi týž Egeon, mluv,

a promluv opět k též Emilii!

Egeon. Nejssem-li ve snách, tož jsi ty Emilie.

A jsi-li, tedy pověz, kde je syn můj,
jenž s tebou na osudném voru plul?

Abatyše. Od plavců z Epidamna, on i já,
jsme byli vzati, s náma společně Dromio:
však hrubí rybáři z Korintha brzo
jim syna s Dromiem mocí odňali,
a já ostala plavcům z Epidamna.
Jak dál se s nima vedlo, o tom nevím;
můj vlastní osud sami vidíte.

Vévoda. Zde počínáť, co ráno vypravoval.
Dva Antifolové, tak podobní,
dva Dromiové, tváří jednostejní, –
na moři ztroskotání, o němž praví; –
tito jsou rodičové těch dvou synů,
ježto se náhodou zde setkali.
Antifole, ty's přišel z Korintha?

Antifolus Syrakusan. Ne, pane: já jsem přišel z Syrakus.

Vévoda. Jdi stranou: nevím kdo je který z vás.

Antifolus Efesan. Já přišel z Korintha, laskavý pane.

Dromio Efesan. A já s ním.

Antifolus Efesan. Do města přiveď mě statečný vojín,
vévoda Menafon, váš slavný strýc.

Adriana. A kdo z vás dvou dnes u mne obědval?

Antifolus Syrakusan. Já, roztomilá paní.

Adriana. A nejste vy můj manžel?

Antifolus Efesan. Ba není; já to pravím.

Antifolus Syrakusan. To dím i já, ačkoli mne tak zvala;
a tato sličná dáma, její sestra,
mě bratrem jmenovala. – Co jsem mluvil,
to bohdá časem svým chci uskutečnit,
není-li sen, co vidím a co slyším.

Angelo. Zde je ten řetěz, který jsem vám dal.

Antifolus Syrakusan. Tak myslím, pane: nezapírám toho.

Antifolus Efesan. A pro týž řetěz byl jsem od vás zatknut.

Angelo. Tak myslím, pane: nezapírám toho.

Adriana. K výplatě poslala jsem peníze
po Dromiovi; oč že nic nepřinesl.

Dromio Efesan. Mně jste nic nedala.

Antifolus Syrakusan. Týž měsíc dukátů dostal jsem od vás
a Dromio, sluha můj, je přinesl.

K nám přišel vždycky sluha druhého.

A já byl držán za bratra, on za mne,

a z toho pošlo tolik omylů.

Antifolus Efesan. Ty dukáty dám v základ za otce.

Vévoda. Nech toho: život buď mu darován.

Kortyzána. Můj diamant musíte navrátit.

Antifolus Efesan. Zde jest; dík vám za dobrou hostinu.

Abatyše. Oslavný pane, nestěžujte sobě
vejít s námi tuto do kláštera,
a vyslechnouti šíře losy naše;
vy všichni na tom místě shromáždění,
jimž omyl vespolný tohoto dne
učinil křivdu, přidružte se k nám,
a my vám dáme plnou náhradu.
Synové, pět a dvacet roků byla
jsem s vámi v bolestech; a tuto chvíli
mně bůh teprve od břemene pomoh'. –
Vévoda, manžel, obě děti moje,
vy kalendářové jich narození,
pobuďte u křtin, při mém veselí:
po dlouhém žalu jaké oslavení!

Vévoda. Od srdce rád chci státi kmotrovstvím.

Vévoda, Abatyše, Egeon, Kortyzána, Kupec, Angelo
a družina odejdou.

Dromio Syrakusan. Mám, pane, s korábu zas věci přinést?

Antifolus Efesan. Jak, Dromio, jaké věci dal si na bort?

Dromio Syrakusan. Čas boží! co ležely u Centaura.

Antifolus Syrakusan. On mluví se mnou. – Já jsem pán tvůj,

Dromio:

pojď s námi; hned se o to postaráme.

Obejmi bratra, a potěš se s ním.

Antifolus Syrakusan a Efesan, Adriana a Luciana
odejdou.

Dromio Syrakusan. Váš pán má v domě tučnou majku, u níž
jsem za vás v kuchyni dnes obědval:
teď bude moje setra, ne má žena.

Dromio Efesan. Vy jste mě zrcadlo, a ne můj bratr:
já vidím na vás, že jsem hladký jonák,
půjdem se podívat teď na křtiny?

Dromio Syrakusan. Já nejdu; vy jste starší.

Dromio Efesan. O to se jedná: jak to dokážem?

Dromio Syrakusan. O stáří vrzme losy: zatím buď ty první.

Dromio Efesan. Ne, raděj takto:

My přišli na svět bratr s bratrem, já nešel bez tebe;

držme se tedy za ruce a pojďme vedle sebe.

Odejdou.

Připomenutí

„*Comedy of Errors*“ vyšla poprvé tiskem na světlo r. 1623, a sice dosti nezprávně. Teprve v pozdějších vydáních nacházejí se mnohonásobné opravy textu. První zmínku o ní zapsal Francis Meres (*Wit's Treasury*) 1598; a však má se za to, že byla mnohem dříve sepsána. Podlé slohu, verše, charakteristiky a osnovy náleží kus ten k pracím z básníkovy mládí. Toho důkazem jsou tak řečené štěkávé verše (*doggerelrhyme*), hlavně v ústech obou Dromiů, a rýmované čtyřřádkové štrofy vyššího slohu, kteréžto formy lyrické Shakespeare později toliko po skrovnu užíval. Krom toho vidí *Theobald* (A. III. sc. 2) na jednom dole pod 8) vysvětleném místě narážku na odpor národu francouzského proti králi Jindřichu IV, jemuž královna Alžběta 1591. pomoc poslala. Z toho by se dalo soudit, že byl kus okolo roku 1591. sepsán.

Obsah komédie, o níž tu řeč jest, zakládá se na latinské veselohře, kterou *Plautus* pod titulem *Menæchmi* sepsal. Četl-li Shakespeare *Plauta* v latinském originalu čili jen v překladu anglickém, anebo znal-li jen podle *Plauta* sepsanou starší toho druhu komédii, nedá se s jistotou dokázati.

Poznámání

Str. 8. ¹⁾ Básník nedbal, že krátce před tím učinil zmínku již o mladším synu, který při matce byl zůstal.

Str. 10. ²⁾ Totiž s dukáty svěřenými, ješto by k útěku dobře posloužily.

Str. 11. ³⁾ Známo, že se Antifolus v tutouž hodinu narodil, jako Dromio.

Str. 17. ⁴⁾ *Stale* překládají na tom místě vůbec slovem „*zvětralý, bez chuti, tupý, vetčný*“; *Delius* ale považuje to slovece substantivně co *nástraha*, osoba sloužící za *příkrov* neb *zástěru* jistého jednání.

Str. 17. ⁵⁾ „*Co zbývá*“ totiž: z krásy mé. – Celé toto místo sedmi veršů je tak porouchané, že se kritika pravého smyslu

- dopátrati nemůže.
- Str. 27. ⁶⁾ Dromio E. volá žertovně o pomoc v této bitvě vtipných jazyků.
- Str. 29. ⁷⁾ Navzdor zkušenosti, že veselá mysl člověka samoděk nenavštíví.
- Str. 33. ⁸⁾ Vykladatelé hledají zde dvojí smysl, skrytý ve slově *hair* a podobně znějícím *heir*. Jednou se naráží na francouzkou nemoc s osutinou na čele a s lysou hlavou; po druhé na zpouřu proti francouzskému králi Jindřichu IV., jak jsme v „Připomenutí“ podotkli. My hleděli dvojsmysl nápodobiti slovem *vlasní vínek* a tomu podobným zvukem *vlastní vínek královský*, jemuž lid na odpor se stavěl.
- Str. 33. ⁹⁾ Mezi čelem a bradou tekla kuchyňské z nosu slaná mokrost, podobná úžině mořské mezi Anglickem a Francouzskem.
- Str. 36. ¹⁰⁾ Dromio se raduje, že má na čeládku provaz koupit, jako by mu někdo dal ročních tisíc zlatých.
- Str. 40. ¹¹⁾ Anglické přísloví praví, že čejka křičí pozdálí od hnízda, aby místo jeho nepříteli neprozradila.
- Str. 41. ¹²⁾ Dromio popisuje biřice, který za oněch časů nosil kamizolu z buvolové kůže, a lidem po zadu na rameno zaklepal, aby s ním šli.
- Str. 42. ¹³⁾ Pochop v koženém odění podobá se Adamu, který dopustiv se hříchu odíval se koží zvířecí.
- Str. 43. ¹⁴⁾ Obyčejná toho času zbraň.
- Str. 43. ¹⁵⁾ „*Angel*“ slula mince v ceně 10 šilingů.
- Str. 58. ¹⁶⁾ Štipec byl tak vyzáblý, že vypadal, jakoby žádných tváří neměl.
- Str. 59. ¹⁷⁾ Circe, mocná čarodějnice na ostrově Clæa nedaleko západního pobřeží italského, proměnila soudruhy Odysseovy v prasata. Odysseus, maje naučení od Merkura, odolal kouzelnému nápoji jejímu, a pobyl u ní, vysvobodiv také druhy své od zaklení, po celý rok.
- Str. 61. ¹⁸⁾ Ukazuje k oběma Dromiům.